Proletarci vseh dežel, združite se!

Poštnina plačana v gotovini

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Leto XI. — Štev. 54/1 | Ljubljana, nedelja, 5. marca 1950 | Izhaja vsak dan razen ob petkih | Mesečna naročnina din 45.— | Cena din 4.—

IZ DANASNJE ŠTEVILKE:

Pozdrav udarnikom v kmetijstvu
Nova organizacija socialnega zavarovanja
Predstojnik ginekološke klinike dr. Pavel Lunaček — kandidat za Svet narodov
Pred občinskimi volitvami na Koroškem
Slovensko slikarstvo v dobi realizma — Fizkultura

Pozdrav udarnikom v kmetijstvu

Danes je v Mariboru začel z delom prvi republiški zbor udarnikov in borcev za večjo storilnost v kmetijstvu. Na njem so se zbrali junaki dela v kmetijstvu, katerih imena in podvigi so že dobro znani našim množicam. Poleg traktoristov in zmagovalcev prve Titove petletke Gorjupa in Ekarta, poleg iniciatorjev borbe za visoko storilnost na državnih kmetijskih posestvih in v podjetjih za rejo prašičev pa so prišli na prvi posvet najboljši upravniki posestev in najboljši agronomi, ki bodo brez dvoma mnogo pripomogli k temu, da si bodo udarniki državnih posestev, strojnih traktorskih postaj ter podjetij za svinjerejo izmenjali med seboj izkušnje, ki bodo v skupni lasti vseh pomenile močan vzvod za nadaljnjo, še bolj zagrizeno borbo za hitrejši dvig kmetijske proizvodnje.

Prav to daje pečat temu prvemu republiškemu zboru, ki pada ravno v razdobje priprav za pomladansko setveno kampanjo — priprav za pravočasno osnovanje novih kmetijskih proizvodnih obratov, za postavitev trdne osnove kvalitetne in kvantitetne žetve! Zato bodo tem bolj prav prišle izkušnje udarnikov in borcev za visoko delovno storilnost iz brigadnega središča Mlaka-Mahovnik (Državno živinorejsko gospodarstvo Pulj), ki je plan lanskoletne jesenske setve preseglo kar za 63%, ob koncu leta pa zabeležilo drugo veliko zmago: plan živinoreje je izpolnilo s 140%, plan goved za 163%, perutninarstva za 190%, plan oddaje živine za zakol pa za 295%.

Prav tako bodo za razmah gibanja za visoko delovno storilnost v tem letu velikih nalog v kmetijstvu tem bolj koristile tudi izkušnje »Tomšičeve«, »Cankarjeve« in »Gubčeve« brigade državnega vinogradniškega posestva v Radgoni, ki so v večtedenskem tekmovanju v rigolanju za nove vinske gorice dnevno presegale norme za povprečno 162%!

Udarniki in borci za večjo storilnost dela z državnih posestev Jeruzalem in Ptuj pa bodo na zboru povedali, kako so delali in sodelovali z upravo, da lahko normirajo vsa vinogradniška dela in si s pomočjo malodane celotnega delovnega kolektiva nakopičijo bogate izkušnje pri normiranju poljskih del.

Vse to bo še bolj poglobilo zavest borcev za boljše življenje v kmetijstvu, pomagalo jim bo v nadaljnji težki borbi za izpopolnitev organizacije dela, za dvig proizvodnje in znižanje polne lastne cene, za uspešno odkrivanje notranjih rezerv materialnih virov in delovne sile, za zboljšanje delovne discipline in evidence — za nadaljnjo utrditev socialističnih kmetijskih obratov!

Prvi republiški zbor udarnikov in borcev za večjo storilnost v kmetijstvu pa ima še drug pomen. Udeležili so se ga namreč tudi najboljši predsedniki najboljših kmečkih zadrug, ki bodo na eni strani posredovali drugim zadružnim skupnostim izkušnje kmetijskih delavcev z državnih posestev, na drugi strani pa navezali z njimi še tesnejše stike.

Tako bo prvi republiški zbor najboljših kmetijskih delavcev na eni strani posplošil delovne izkušnje kolektivov posameznih državnih posestev in prispeval velik delež k nadaljnjemu razmahu gibanja za večjo storilnost, na drugi strani pa se bo zlil tudi v tovariški in borbeni posvet kmetijskih delavcev, zadružnikov in industrijskih delavcev za ponovni enotni nastop na volitvah, za še bolj enotno borbo graditeljev socializma v naši domovini!

Dragocen izolacijski material iz plavžne žlindre

Na Jesenicah so začeli proizvajati žlindrino volno, izolacijski material, ki ga potrebujemo na tisoče ton

Na tisoče ton izolacijskega gradiva potrebujemo za velike industrijske obrate, pa tudi za manjše tovarne in celo stanovanja. Za vsako stanovanje bi bilo treba 3 tone žlindrine volne. Čim večji obseg zavzemajo gradbena dela pri nas in čim bolj napredujeta industrializacija in elektrifikacija, tem večje so potrebe po izolacijskem gradivu. Za številne vrste obratov, strojnih naprav, peči in cevovodov je izolacijsko gradivo bistvenega pomena in urez njega bi obratovanje ne bilo mogoče. V železarstvu potrebujejo velikanske množine izolacijske opeke za oblogo plavžev in drugih peči. Sama tovarna alminija v Strnišču pa potrebuje več tisoč ton lahkega izolacijskega gradiva. Razlikovati je treba med lahkim izolacijskim gradivom in med izolacijsko proti ognju odporno opeko. Naglasiti moramo, da potrebujemo na tisoče ton lahkega izolacijskega materiala.

Lahki izolacijski material potrebujemo predvsem za toplotne izolacije, na primer za cevovode, parne in ogrevalne naprave. Cevovode, ki so v nekaterih obratih po več kilometrov dolgi, je treba dobro izolirati že zaradi varčevanja z gorivom (premogom) in da čim bolje izkoristimo zmogljivost parnih naprav. V tovarni »Donit« v Medvodah se je jasno pokazalo, kako velikega pomena je izolacija parne naprave, ki poprej ni bila izolirana. Morali so stalno kuriti, vendar je pare primanjkovalo. Po izolaciji pa se je poraba goriva zmanjšala na polovico in parni kotel je začel dajati toliko pare, da so bili mogoči še nadaljnji priključki. V mariborski tovarni avtomobilov se bo po izolaciji cevovodov učinek kotlarne povečal za tretjino in jim ne bo treba postaviti tretjega kotla, kakor bi ga sicer morali.

Izgube goriva v obratih, kjer parne naprave s cevovodi niso primerno izolirane, so velikanske. Računi kažejo, da se stroški za izolacije zelo hitro poplačajo. Pri srednji temperaturi cevovodov do 100° C znaša prihranek na kvadratni meter okrog 1000 kalorij na uro. Pri povprečni obratovalnici dobi 4000 ur na leto in prihranimo okrog 70 vagonov premoga. Izolacija traja do 20 let. S kvadratnim metrom izolacij prihranimo tono premoga na leto ali 500 din, izolacijski stroški pa znašajo 350 din, kar pomeni, da so poplačani prej kakor v letu dni samo s prihrankom pri premogu.

Izolacijskega gradiva pa zdaj še zelo primanjkuje. Proizvodnja lahkih izolacijskih materialov se šele začenja razvijati v večjem obsegu. Surovin imajo na pretek. Ena izmed njih je infuzorijska zemlja, ki jo uvažamo iz Srbije, zato je prevoz drag. Jeseniška železarna daje mnogo žlindre, ki je poprej nismo izkoriščali. V mnogih železarnah in topilnicah — na primer v Boru — ne vedo z žlindro kaj početi in se belijo glavo, kje in kako bi jo naj brez večjih težav ter stroškov odlagali. Žlindra pa je surovina za dragoceno izolacijsko gradivo, tako imenovano žlindrino volno. Naši plavži dajo 400 ton žlindre na dan, kar pomeni, da bi mogli proizvajati iz nje po 30 ton volne. V Boru imajo toliko žlindre — 1000 ton — da bi mogli žlindrino volno celo izvažati, če bi uporabili vsaj majhen del odpadkov.

Na Jesenicah obratuje majhna poskusna naprava za pridobivanje žlindrine volne. Zdaj pa bo začela obratovati večja. Proizvodnja tega izolacijskega gradiva ima pri nas največji pomen. Čim večja bo proizvodnja žlindrine volne in sploh lahkega izolacijskega materiala, tem bolj racionalno bomo uporabljali gorivo in kurivo ter varčevali s premogom. To dejansko pomeni, da bomo sodelovali z rudarji v njihovem boju za izpolnjevanje plana in varčevali z eno najpomembnejših urovin — s premogom.

NAD DVE TRETJINI DELAVCEV V DRŽAVI

je sklenilo delovne pogodbe do 25. februarja

Do 25. februarja je nad dve tretjini delavcev v državi sklenilo delovne pogodbe s podjetji. Akcija za sklepanje delovnih pogodb se je v večjem obsegu začela 15. februarja, zato so uspehi tem večji.

Že do 26. februarja je 95% rudarjev podpisalo delovne pogodbe. Najlepše uspehe so dosegli pri bosenskih premogovnikih. V Brezi so že 25. februarja sklenili vse pogodbe, v zeniškem premogovniku pa je pogodbe podpisalo 98 odstotkov delavcev. V Beogradu je nad 100 podjetij do 26. februarja podpisalo pogodbe z vsemi svojimi delavci.

Proizvodnja premoga v Kreki se je povečala za štirikrat

Premogovnik v Kreki je bil med vojno zelo opustošen. Požrtvovalni rudarji so ga po osvoboditvi kmalu obnovili.

Premogovnik se naglo razvija in bo v prihodnjih letih dajal največ premoga med številnimi premogovniškimi obrati v državi. Z novimi napravami in s stalnim prizadevanjem po večji storilnosti so dosegli, da ima premogovnik že zdaj štirikrat večjo proizvodnjo kakor pred vojno. Letos bodo zgradili še številne objekte, separacijo, železniško progo itd.

Pocenitev voznine v letalskem prometu

Naš potniški letalski promet se od leta do leta uspešno razvija. Prihodnje leto mora po petletnem planu na domačih progah doseči že 120.000 potnikov, na mednarodnih progah pa 40.000. Prvo plansko leto so letala na naših progah napravila 3500 poletov, prevozila 600.000 km, potnikov pa je bilo 26.000. Leta 1948 sta Sovjetska zveza in Romunija začeli ovirati tudi naš civilni letalski promet: nismo več prejeli letalskega bencina iz Romunije. Lani pa je podjetje »Jugoslovanski aerotransport« že do 28. novembra izpolnilo svoj plan. Vse leto ni bilo nobene letalske nesreče. Letala so uporabljali tudi za uničevanje gozdnih škodljivcev; s pomočjo letal so oprašili z zaščitnimi sredstvi 28. 916 ha gozdov.

Letos bo letalska voznina cenejša. Gospodarski svet vlade FLRJ je izdal odlok o znižanju potniške voznine in tarife za presežno prtljago ter ekspresno blago. Nova tarifa velja od 15. t. m. Voznina na progi Beograd—Ljubljana bo znašala 2000 din, na progi Ljubljana—Zagreb pa 520 din. Za presežno prtljago, ki tehta nad 20 kg, bo treba plačati 1% potniške voznine. Lani so člani sindikatov uživali popust na progi Beograd—Sarajevo—Dubrovnik, da so mogli bolje izrabiti čas dopusta. Letalo prispe iz Beograda v 100 minutah. Letos bosta na tej progi v prometu dve letali, medtem ko je bilo lani le eno.

Pred volitvami v Ljudsko skupščino FLRJ

Enomesečno tekmovanje na čast volitev so pričeli z dobrimi rezultati

Železničarji na postaji Gorica se že nekaj dni niso razgovarjali o drugem kot o tekmovanju zaviračev na nabiralnem vlaku, ki je bilo napovedano za 25. februar.

Na dan tekmovanja so se zbrali že predčasno na postaji vsi člani brigade. Vodil jih je tovariš Stanislav Bole, vlakovodja, zavirači pa so bili: Alojz Turel, Alojz Bajt in August Vižintin. Takoj po nastopu službe so začeli s pripravljanjem vlaka, tako da je bil ob 5.05 uri že popolnoma pripravljen za odhod. S postaje Gorica je odpeljal vlak štev. 968 z rednim odhodom 5,13, vozila pa sta ga strojevodja Anton Hrobatin in kurjač Stanko Podberšič. Člani brigade so se potrudili, da ne bi delali sramote svojemu kolektivu. Približevala se je postaja Volčja draga. Še preden se je vlak popolnoma ustavil, so se že vsi pripravili na to, da čim hitreje izvrše svoje delo. Hitro so odstranili tri vagone in razložili 423 kg tovora. Za to delo je bilo predvideno 20 minut, požrtvovalni zavirači pa so ga opravili v sedmih minutah. Tudi na vseh ostalih vmesnih postajah je bilo delo opravljeno v zelo hitrem času in kljub temu, da so na nekaterih postajah nastale pri premiku nepredvidene ovire, je prispel vlak v končno postajo Sežana 128 minut predčasno.

Popoldne se je tekmovanje nadaljevalo. V Sežani je brigada zopet zelo hitro sestavila in prevzela vlak, tako da je od tam odpeljal že 47 minut predčasno. Na odseku Dutovlje-Repentabor je rinil stroj tranzitni vlak, kar po voznem redu ni bilo predvideno, zato je uspeh dela še večji. V Volčji dragi so zopet imeli veliko dela. Premikali so 12 vagonov. Sedem so jih odklopili, pet pa priklopili. Za to delo je bilo predvidenih 25 minut, brigada pa ga je opravila v 17 minutah. Vse delo na progi je bilo opravljeno popolnoma pravilno, odpravljen in prevzet pa je bil tudi ves tovor. Promet ostalih vlakov pa, kljub temu, da je nabiralni skoraj na vseh postajah vozil predčasno, ni bil prav nič oviran. Vozna brigada pod vodstvom tovariša Boleta je častno izpolnila svojo nalogo. Na končno postajo Gorica je vlak prispel 3 ure in 10 minut predčasno. Čeprav je bil premog razmeroma precej slab, sta strojevodja in kurjač s požrtvovalnim delom dosegla skrajšan vozni čas.

Železniški delovni kolektivi vseh postaj so z zanimanjem spremljali potek tekmovanja, najbolj nestrpni pa so bili v Gorici. Z vsake postaje so sproti pošiljali poročila o požrtvovalnem delu najboljše goriške vozne brigade, ki je ta dan dokazala, kaj se da napraviti s točnim in vestnim delom. Precej pred prihodom tekmovalnega vlaka so se zbrali na postaji v Gorici zastopniki Partije, sindikata in ostalo prebivalstvo. Postaja je bila okrašena z zastavami. Med igranjem godbe je pripeljal vlak na postajo. člane brigade so pozdravili zastopniki uprave, Partije in sindikata, ki so se jim zahvalili za njihovo požrtvovalnost pri delu ter jim čestitali na dosečenem uspehu.

V resoluciji, ki so jo nato poslali CK KPS in CK KPJ, so se tekmovalci obvezali, da bodo od tega dne dalje tekmovali vsak dan, vse do volitev v Zvezno skupščino, hkrati pa so napovedali tekmovanje vsem ostalim brigadam goriške, sežanske in šempetrske postaje.

To tekmovanje je bilo za postajo Gorico zelo pomembno, zlasti tudi zaradi tega, ker ga je razen našega ljudstva budno spremljalo tudi ljudstvo Gorice onstran meje. Tudi na ono stran so ves dan slišali napovedovalca, ki je preko zvočnika sproti obveščal uslužbence in potnike na postaji Gorica o rezultatih, ki so jih dosegali tekmovalci. Tudi tja se je ves dan slišala glasba, ki je igrala na čast tekmovalcem in velikemu dnevu, ko se je pričelo enomesečno tekmovanje za višjo storilnost.

Rudarji vzhodnega obrata v Trbovljah izpolnjujejo svojo obveznost

Minulo nedeljo je tekmovala na vzhodnem obratu rudnika Trbovlje Ovnikova brigada, ki je obljubila, da bo v času volitev nakopala 1500 ton premoga. Do sedaj je nakopala 959 ton. V nedeljo pa je tekmovala tako, da bo dosežen plan celotnega rudnika. Brigadi so pomagali mladinci vzhodnega obrata. Tekmovali so med seboj brigadirji in mladinci. Vsi so se prav dobro odrezali. Na delu sta bili dve tretjini vseh za delo sposobnih delavcev vzhodnega obrata. Brigada Ovnika je ta dan nakopala v eni izmeni 435 ton premoga in s tem mnogo pripomogla, da je celoten rudnik dosegel mesečni plan stoodstotno.

Mladinski aktivi tekmujejo

V poljčanskem okraju je tekmovanje zajelo prav vse osnovne mladinske organizacije, v ljutomerskem okraju pa se je v tekmovanje vključilo 72 od 92 aktivov.

Zelo ostra je borba med mladino železarn Štore in Jesenice, ki tekmujeta med seboj. Mladina v Štorah je sklenila, da bo v tekmovanju prispevala 1000 prostovoljnih delovnih ur h graditvi internata za učence v gospodastvu, poleg tega bodo v železarni opravili 1000 neplačanih nadur. Formulirali bodo pet novih proizvodnih brigad, tromesečni plan pa izvršili do 25. marca. Sedem mladincev bo obiskovalo strokovni tečaj.

V okviru SKUD bodo ustanovili mladinsko sekcijo, uprizorili dve igri in organizirali dva množična izleta. Z ustanovitvijo avto-moto in strojnomehaničnega krožka bodo razširili delo kluba LT.

Mladinska organizacija tovarne aluminija Strniše, ki tekmuje z vsemi aktivi delavske mladine v mariborski oblasti, se je s svojimi uspehi uvrstila med najboljše v Sloveniji. Ustanovili so dve novi proizvodni brigadi. Brigada »Jožeta Lacka« je sklenila v 14 dneh končati montažo plinskega generatorja.

Mladinski aktiv Melinci ob Muri bo v predvolivnem tekmovanju ustanovil fizkulturni aktiv in pomagal pri gradnji krajevne šivalnice in vodovoda Mura—Lendava.

Mladina na ekonomskem tehnikumu v Murski Soboti pripravlja program, s katerim bo v dneh pred volitvami nastopala v okoliških krajih.

LOKALNA PODJETJA LJUBLJANE POZIVAJO NA PREDVOLIVNO TEKMOVANJE PODJETJA MESTA MARIBORA

Da se zagotovi pravočasna izpolnitev plana v podjetjih lokalnega značaja, so podjetja MLO glavnega mesta Ljubljane organizirala medsebojno tekmovanje, ki bo trajalo do volitev v Zvezno skupščino.

V zvezi s tem pozivajo na tekmovanje vsa podjetja mesta Maribora v naslednjem: katero podjetje bo doseglo najvišji odstotek izpolnitve plana za I. tromesečje do 26. marca; izvedlo v svoji proizvodnji največ novih artiklov; katera komisije za ugotavljanje kvalitete v podjetjih bodo izvršile stoodstotni pregled izdelkov po kvaliteti ter pri ugotavljanju napak, analizirale tudi vzroke napak ter predložile konkretne predloge za njihovo odpravo; katero podjetje bo imelo najnižji odstotek nekurantnih izdelkov; bo izvedlo najboljšo organizacijo za trajno negovanje strojev, naprav in orodij; bo doseglo najvišji odstotek dela po normah, organiziralo brigadni način dela, izvedlo najboljšo organizacijo dela ter doseglo največji dvig proizvodnje in največji odstotek znižanja polne lastne cene; katero podjetje bo doseglo najnižji odstotek neopravičenih izostankov ter najbolj dvignilo delovno disciplino; bo doseglo najkrajše roke v zadrževanju izgotovljenih predmetov v skladiščih; katero podjetje bo doseglo najboljši gotovinski plan s presego dohodkov in zmanjšanjem izdatkov; bo v roku najbolje izdelalo finančni plan za leto 1950., in katero podjetje bo v večji meri uredilo finančno in materialno knjigovodstvo.

V tekmovanje so vključena vsa podjetja lokalne industrije in obrti, gradbena podjetja ter podjetja lokalnega prometa.

V cementarni Trbovlje so obveznost izpolnili 12 dni pred rokom

Delovni kolektiv cementarne Trbovlje se bori z velikimi težavami pri proizvodnji zaradi starih strojev. Ko so v februarju začeli popravljati tovarno, je bil predviden rok 21 dni, na predvolivnem sestanku pa so delavci sklenili, da bodo tekmovali v čast volitev in to delo opravili pred rokom.

Da bi delo čim hitreje napredovalo, so uvedli brigadni sistem dela. Tekmovalo je 17 brigad, ki so pokazale veliko požrtvovalnost. Uspeh ni izostal, kajti delavci so opravili predvideno delo v 9 dneh, torej 12 dni pred rokom.

Za svoje požrtvovalno delo so bili nagrajeni najboljši delavci in brigade. Med brigadirji je bil nagrajen tov. Tine Poglajen, med brigadami pa je dobila prvo nagrado brigada Franca Skoberneta.

V Loki pri Zidanem mostu bodo popravili prevozno pot

Na predvolivnem sestanku množičnih organizacij v Loki pri Zidanem mostu so se podrobno pogovorili o delu pred volitvami. Sklenili so, da bodo popravili prevozno pot in bo vsak kmet delal en dan ali dva. Volivci iz Račice pa so predlagali, da bi napeljali vodovod v Račico s prostovoljnim delom.

Zveza vojaških vojnih invalidov izdala volivni proglas

Beograd, 4. marca. — Centralni odbor Zveze vojaških vojnih invalidov Jugoslavije je v zvezi z volitvami v Ljudsko skupščino FLRJ izdal volivni proglas, v katerem poziva vojaške vojne invalide, da glasujejo za kandidate Ljudske fronte, za politiko naše Partije in vlade, za zgraditev boljšega in srečnejšega življenja za nas in naše potomce.

PERUTNINSKA FARMA PRI NAKLEM se razvija v živinorejsko tovarno

Nekaj kilometrov od Naklega je ena največjih in najbolje urejenih perutninarskih farm v Sloveniji. Že na vrhu klanca nad vasjo slišiš gaganje gosi, ki imajo svoj dom ob potoku.

»GOSJI« DNEVNI RED

Ko sem prišel, so ravno šteli gosi in jih spuščali na prosto. Ni to tako lahek posel kot si mislite; upravnik in krmilka spuščata skupine po 10 do 15 gosi v poseben prostor, kjer jih prestejeta, druga krmilka pa jim odpre lesno v velik ograjen prostor na travniku.

Štetje je kmalu pri kraju in velik ograjen prostor ob potoku se je napolnil z gosmi, ki so kričale na ves glas in kopale se s perutmi. Krmilka je pripeljala v samokolnici ovsa in ga natresla v korita — to je bil zajtrk. Gosi v tem vzrejališču niso prepuščene same sebi, temveč se vzreja vrši po določenem dnevnem redu — vsak dan ob isti uri jih spuste na prosto, jih krmijo itd. Krmijo jih na prostem, ne oziraje se na vreme, ki prav nič ne škoduje gosem, nasprotno pa je krmljenje v hlevu škodljivo in nehigiensko.

Po zajtrku sledi »kopanje«; po ograjenem prostoru teče potok, ki je na obeh straneh zagrajen z mrežo, da gosi ne pobegnejo. Ob zgornjem robu travnika naženejo gosi v vodo, takrat potok izgleda kot tok belega perja in rumenih kljunov. Na drugem koncu travnika so gosi prišle na suho, kar svetile so se od beline. Tako »obvezno kopanje« ponove večkrat dnevno, kar ima ugoden vpliv na kvaliteto puha, ki je najvažnejš iprodukt te »tovarne«.

PRED PETIMI MESECI...

Upravnik je dal krmilkam še nekaj manjših navodil, nato pa sva sedla na klop pred kuhinjo, da se po ogledu farme še kaj pomeniva. Pogovor je večkrat prekinil, stopil v zadimljen prostor-kuhinjo in priložil drv pod kotel, v katerem so kuhali krompir in otrobe. Farma je bila tu ustanovljena lansko jesen. V naglici je bilo treba pripraviti vse potrebno, med drugim tudi prostor za okoli 500 gosi. Velike težave so imeli z gradbenim materialom, ki so ga zbrali z vseh vetrov. Seveda ni pri teh težavah upravnik ostal sam, na pomoč mu je priskočila tako frontna kot partijska organizacija in tudi KLO ni stal ob strani. Na farmi delajo sedaj trije, upravnik tov. Jože Trogerlič in dve krmilki, ki imajo z nad 800 gosmi mnogo dela. Sedaj ima farma značaj vzrejališča oz. pitališča, toda sčasoma bodo uredil tud valilnico.

12.000 KLJUNOV!

Kraj za farmo je odličen. Sedanji prostor za gosi je le del velikega travnika ob potoku. Že letos bodo vzporedno s številom gosi tudi povečali ograjeno površino. Uredili bodo več prostorov tako, da bo eden ostal vedno v rezervi. Ker je prostora dovolj in so tudi vsi ostali pogoji za rejo izredno ugodni, je farmi zagotovljena velika možnost za razvoj. Z ozirom na vse to bodo v nekaj letih število gosi lahko povečali na 12.000 kljunov. Hkrati s tem pa bo treba graditi nove hleve, skladišča, kuhinjo, pisarne in prostore za delavce in uslužbence.

Še o mnogih stvareh sva govorila; tov. Trogerlič mi je pripovedoval o tem, da bo za rezanje slame uporabljal električno slamoreznico in tako prihranil eno delovno silo, o delavnosti obeh krmilk, Pavle Pogačnikove in Marije Miheličeve, in o tem, da nameravajo v bližini ustanoviti tudi farmo za polže in žabe, ki so tudi važen izvozni produkt.

Ko sva končala, je šel z menoj do glavne ceste, potem pa je zavil ob lisičji sledi navzdol, da vidi, kod je kolovratila zvitorepka in kje naj jo ponoči počaka in se »pomeni z njo«.

Gosje farme so za naše gospodarstvo izredne važnosti; ne samo meso in mast, temveč predvsem njihov puh, ki predstavlja dragoceni proizvod za izvoz in vir deviz. Prav zato pri vzreji posvečajo veliko pozornost ukrepom, ki vplivajo na kvaliteto puha. Po drugi strani pa bodo te gosi važen artikel za prehrano naših delovnih množic.

Nova organizacija socialnega zavarovanja

Z novim zakonom o socialnem zavarovanju zagotavlja naša država delavcem in uslužbencem ter njihovim družinam polno socialno zaščito za primer bolezni, delovne nesposobnosti, starosti in smrti kakor tudi v drugih primerih, ko je taka zaščita potrebna. Mimo velikih pridobitev v materialno-pravnem pogledu pa prinaša novi zakon tudi korenite spremembe, kar zadeva samo organizacijo socialnega zavarovanja: dokončno so odpravljeni ostanki dediščine iz kapitalistične dobe in služba socialnega zavarovanja se vključuje v sestav organov državne uprave, ki jo bodo opravljali v tesnem sodelovanju in ob nadzoru sindikalnih organizacij delavcev in uslužbencev.

V kapitalistični državi je socialno zavarovanje imelo značaj koncesije, ki jo je dala buržoazija kot vladajoči razred delavstvu pod pritiskom delavskega gibanja, ki je rastlo iz dneva v dan in postajalo čedalje močnejše. Prve organizacijske oblike socialnega zavarovanja so bile z ene strani delavske bolniške blagajne, osnovane po načelu vzajemne pomoči, z druge strani pa fondi, ki so jih ustanavljali delodajalci s svojimi prispevki z namenom, da porazdelijo riziko, ki je izviral iz njihove civilno-pravne odgovornosti za poškodbe delavcev pri delu. Z uvedbo obveznega socialnega zavarovanja v zapadnih evropskih državah v zadnjih dveh desetletjih prejšnjega stoletja sta se ti dve organizacijski obliki združili v eno in fondi za socialno zavarovanje so se nabirali s prispevki delavcev in delodajalcev po načelu kapitalnega kritja. Država je smatrala socialno zavarovanje za zadevo, ki se je tikala izključno delavcev in delodajalcev, ter se je omejila le na to, da je s pravnimi predpisi uredila odnose iz socialnega zavarovanja. Fondi so temeljili na načelu samouprave, kar pomeni, da bi jih bili morali upravljati iz vrst delavcev in delodajalcev izvoljeni predstavniki. Dejansko pa se je ta samouprava izmaličila: delodajalci so okrnjevali pravice delavcev in fonde izrabljali za svoje kapitalistične posle, tako da so delavcem prinašali bore malo koristi. Navzlic vsem hibam pa je tudi takšno socialno zavarovanje služilo delavskemu razredu kot sredstvo v njegovi borbi za zboljšanje socialnega položaja.

Po teh načelih je bilo organizirano socialno zavarovanje tudi v stari Jugoslaviji. Obstajale so posebne javne ustanove s fondi, ki so se nabirali s prispevki delavcev in delodajalcev. Osnovane so bile na načelu samouprave, t. j. upravljali so jih posebni odbori, sestavljeni po paritetnem načelu iz vrst delodajalcev in delavcev. Avtonomija socialnega zavarovanja pa je bila le navidezna, kajti po večini ti odbori sploh niso bili voljeni, temveč so jih imenovali državni nadzorni organi iz vrst zaupnikov vladajočega režima. Tako sestavljena uprava ni bila nič drugega kot izvršilni organ vladajoče kapitalistične klike. Delavski razred nanjo ni imel nikakega vpliva, niti mu ni nudila posebne zaščite. Ker je temeljilo na kapitalnem kritju, je socialno zavarovanje v kapitalistični Jugoslaviji zbralo velike vsote, ki pa niso koristile delavskemu razredu, temveč so prvenstveno rabile kapitalističnim interesom in vladajočemu režimu (vlaganje denarja v banke, posojila kapitalistom, gradnje velikih palač za poslovne prostore in za stanovanja, v katerih pa za delavce ni bilo mesta, nalaganje denarja v državne vrednostne papirje za jačanje oblasti vladajočega režima in pod.).

Za socialno zavarovanje v kapitalističnih državah in tako tudi v stari Jugoslaviji je bila karakteristična njegova razbitost na mnoge samostojne nosilce s posebnimi predpisi in različnimi pravicami ter dolžnostmi zavarovancev glede na dajatve in prispevke. Razlog za to razcepljenost je bil v tem, da je vladajoča klika po starem političnem načelu — deli in vladaj — z vsemi sredstvi gojila predsodke in zavest privatnih nameščencev, javnih uslužbencev, železničarjev, rudarjev in dr., češ da imajo neke posebne interese, ki da morajo priti do izraza tudi v posebni ureditvi njihovega socialnega zavarovanja. Končni namen teh spletk kapitalističnega razreda pa je bil, v čim večji meri preprečiti in onemogočiti enotnost organizacije in akcije delavskega razreda.

Tako raztrgano socialno zavarovanje, ki je rabilo predvsem kapitalističnemu razredu za pospeševanje njegovih sebičnih interesov, zavarovancem pač ni moglo nuditi zadostnih dajatev. Z okupacijo državnega ozemlja po Nemčiji, Italiji in njunih satelitih pa se je še to zavarovanje razbilo in propadel je večji del njegovega premoženja, tako da je bilo ob osvoboditvi na robu popolnega propada.

Nova Jugoslavija je spoznala nevzdržno stanje v socialnem zavarovanju in je že med narodnoosvobodilnim bojem izdala prve ukrepe za njegovo sanacijo in novo usmeritev. Z odločbo NKOJ-a z dne 30. jan. 1945 so prišle vse obstoječe ustanove obveznega socialnega zavarovanja pod enoten državni nadzor z namenom, da se izenačijo socialni prispevki in socialne dajatve ter slednje prilagodijo tedanjim življenjskim razmeram. Načelo unifikacije socialnega zavarovanja, inavgurirano s prednjo odločbo NKOJ-a, pa je bilo izvedeno samo na organizacijskem področju. Kajti zakon o izvajanju socialnega zavarovanja na področju DFJ z dne 2. maja 1945 se v bistvu ni tikal izvajanja socialnega zavarovanja, temveč je uredil le organizacijo in pristojnost ustanov socialnega zavarovanja. Ustanovljen je bil Osrednji zavod za socialno zavarovanje s sedežem v Zagrebu kot edini nosilec zavarovanja za področje vse države. Šele z naredbami ministra za socialno politiko DFJ z dne 27. julija 1945 so bile odrejene enotne prispevne stopnje in enotni mezdni razredi za vse ustanove obveznega socialnega zavarovanja, s čimer je bil storjen prvi korak v smeri unifikacije socialnega zavarovanja.

S temi ukrepi je bil za silo rešen organizacijski problem socialnega zavarovanja, vprašanje popolnega materialno-pravnega izenačenja, t. j. vprašanje enakosti delavskega razreda pred zakonom glede pravice in dolžnosti pa je ostalo še nadalje neurejeno. Ta problem je rešil Zakon o socialnem zavarovanju delavcev, nameščencev in uslužbencev z dne 13. avgusta 1946, ki se je začel izvajati s 1. januarjem 1947.

S tem zakonom je bilo načelo unifikacije in centralizacije socialnega zavarovanja izvedeno v polnem obsegu — z izjemo, da je bilo prepuščeno vladi FLRJ, da kasneje s posebno uredbo predpiše začetek in način izvajanja obveznega socialnega zavarovanja državnih uslužbencev. Socialno zavarovanje je prenehalo biti samoupravno in je postalo državno. Država izvaja socialno zavarovanje v vsem svojem območju po Državnem zavodu za socialno zavarovanje in njegovih organih, organiziranih na teritorialnem in profesionalnem temelju (filiale in ekspoziture) po načelu, da je treba socialno zavarovanje čim bolj približati samim zavarovancem. Državni zavod za socialno zavarovanje je državna ustanova splošnega državnega pomena pod neposrednim vodstvom in nadzorstvom ministra za delo FLRJ. Financiranje socialnega zavarovanja je obdržalo kapitalistično obliko (premijski sistem s prispevno stopnjo, odmerjeno za akumulacijo), dohodki in izdatki državnega socialnega zavarovanja pa se ugotavljajo z letnim proračunom, ki tvori sestavni del splošnega državnega proračuna.

Kljub vsej progresivnosti pa je imel zakon iz leta 1946. po svoji strukturi že od samega začetka nekatere bistvene nedostatke. Socialno zavarovanje je sicer postalo državno, ostalo pa je v določenem smislu še vedno »država v državi«. Povezano je bilo samo po funkciji višjega vodstva in nadzorstva z organi vrhovne državne uprave, s funkcijami temeljnih organov ljudske oblasti, ljudskih odborov, pa ni imelo nikake dejanske povezave. Socialno zavarovanje, organizirano in povezano samo vertikalno kot služba občedržavnega značaja, ni moglo uživati podpore niti lokalnih organov ljudske oblasti, ki s to službo niso bili zadolženi niti zanjo odgovorni, niti republiških organov, ki glede te službe niso imeli nikakih odrejenih kompetenc.

Strogo centralistična organizacija socialnega zavarovanja in kompliciran postopek za uresničevanje pravic zavarovancev nista več ustrezala načelu decentralizacije vodstva in upravljanja našega gospodarstva, ki se čedalje bolj uveljavlja.

Novi zakon o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev ter njihovih družin z dne 21. jan. 1950 v celoti odpravlja vse navedene pomanjkljivosti. Načelo enotnosti socialnega zavarovanja je dosledno izvedeno in delavci, nameščenci ter uslužbenci so popolnoma izenačeni v pogledu vseh pravic iz socialnega zavarovanja. Zavarovanci so oproščeni plačevanja prispevkov in država prevzame obveznost, da krije iz splošne akumulacije vse izdatke za potrebe socialnega zavarovanja. Posebna organizacija službe socialnega zavarovanja, temelječa na centralističnem načelu, se ukinja in socialno zavarovanje se vključuje v sestav organov državne uprave: v komite za socialno skrbstvo vlade FLRJ, v ministrstva za socialno skrbstvo LR in poverjeništva za socialno skrbstvo oblastnih, mestnih in okrajnih ljudskih odborov.

Socialno zavarovanje ni bilo vključeno v resor dela, temveč v resor socialnega skrbstva iz razloga, da se v tem resoru združijo vse naloge, ki po njegovi strukturi spadajo vanj, torej tudi skrb za ljudi, ki so zaradi delovne nesposobnosti izpadli iz delovnega procesa in so zategadelj potrebni družbene zaščite. Če upoštevamo, da spada v pristojnost socialnega skrbstva skrb za vojne invalide, za njihovo usposabljanje za delo in prekvalifikacijo, je povsem naravno, da se zaupa to delo socialnemu skrbstvu tudi glede vseh tistih, ki so zaradi kake nezgode izpadli iz delovnega procesa. Resor dela, ki je v bistvu samo, kar zadeva zvezno ministrstvo za delo, imel določene kompetence v izvajanju socialnega zavarovanja, pa se bo mogel v bodoče posvetiti izključno svoji temeljni nalogi, t. j. urejevanju delovnih odnosov, mobiliziranju in razporejanju delovne sile.

Kot prvo značilnost nove organizacije socialnega zavarovanja je treba podčrtati demokratizacijo službe socialnega zavarovanja. Z vključitvijo v sestav rednih organov ljudske oblasti so organi socialnega zavarovanja stavljeni pod vodstvo in nadzorstvo voljenih organov ljudske oblasti; postali so odgovorni skupščinam, izvršilnim odborom in volivcem, katerim so dolžni polagati račun o svojem delu. S prenosom socialnega zavarovanja na ljudske odbore je storjen konec dosedanji nezainteresiranosti lokalnih organov ljudske oblasti za pravilno funkcioniranje službe socialnega zavarovanja. Socialno zavarovanje ni več poseben sektor državne dejavnosti, ki je ločen od rednih nalog ljudske oblasti, temveč tvori sestavni del nalog ljudske oblasti. Zato so organi ljudske oblasti kakor za vse druge vrste državne dejavnosti tudi za socialno zavarovanje neposredno odgovorni ne le skupščinam in izvršilnim odborom, ampak tudi višjim organom ljudske oblasti.

V tesni zvezi z demokratizacijo je druga posebnost reorganizacije socialnega zavarovanja, ki se kaže v njegovi decentralizaciji. Komiteju za socialno skrbstvo vlade FLRJ je v bistvu pridržano le splošno vodstvo socialnega zavarovanja, težišče službe pa je na republiških, oblastnih in okrajnih organih ljudske oblasti.

Kar zadeva kratkoročne dajatve, je decentralizacija povsem uresničena. V bodoče bodo sama podjetja in ustanove — izvzemši privatni sektor — priznavala in izplačevala zavarovancem gmotno preskrbo (dosedanjo hranarino), potne stroške, otroški dodatek in pogrebnino. Pravico do teh dajatev bo uveljavljal zavarovanec v samem podjetju oziroma ustanovi, kjer dela. Prvo odločbo o njegovih pravicah izda vodja podjetja oziroma starešina ustanove, če pa z njo ni zadovoljen, se lahko pritoži na komisijo za delovne spore, ki je formirana v samem podjetju, ali ustanovi iz predstavnikov delavcev in uslužbencev.

Tretja značilnost nove organizacije, ki pomeni obenem nadaljnji korak k popolni demokratizaciji socialnega zavarovanja, je pojačana vloga sindikalnih organizacij pri izvajanju socialnega zavarovanja tako glede na uresničevanje zavarovančevih pravic kakor tudi glede na kontrolo dela organov socialnega zavarovanja.

Centralni odbor Zveze sindikatov Jugoslavije stavlja predloge in daje mnenje komiteju za socialno skrbstvo o vseh vprašanjih socialnega zavarovanja, zlasti pa glede določitve krajšega delovnega staža za posamezne stroke in glede ustanavljanja ter dela stalnih in višjih zdravniških komisij. Dalje pomaga državnim organom pri organizaciji socialnega zavarovanja in sodeluje pri nadzorstvu nad pravilnim izvajanjem te službe.

Iste naloge izvršujejo tudi glavni odbori Zveze sindikatov posameznih republik v sodelovanju z ministrstvi za socialno skrbstvo LR.

Okrajni in krajevni sindikalni sveti oziroma sindikalne podružnice vrše neposredno kontrolo nad pravilnim izvajanjem socialnega zavarovanja s posebnim ozirom na zdravstveno varstvo zavarovancev. Pomagajo vodjem podjetij in starešinam ustanov pri izvajanju socialnega zavarovanja in dajejo mnenja pri odločanju o bolniških dopustih. Zdravniškim komisijam stavljajo predloge glede prekvalifikacije in glede odrejanja zavarovancev na drugo delo.

Sindikalne organizacije so dolžne poročati vodjem podjetij in starešinam ustanov o uspehu izvršene kontrole in predlagati ukrepe za spopolnjevanje službe socialnega zavarovanja. Vodje podjetij ali starešine ustanov morajo izvesti predlagane ukrepe; kolikor pa jih ne morejo storiti, morajo svoje stališče podkrepiti z razlogi.

Z novo organizacijo službe socialnega zavarovanja pa so prešle na organe ljudske oblasti in sindikalne organizacije tudi nove, velike odgovornosti.

Predvsem so novi organi, ki jim je poverjena služba socialnega zavarovanja, odgovorni za to, da bodo zavarovanci hitro in na enostaven način uresničevali svoje pravice. Ta služba mora biti vedno ažurna in odnos uslužbencev do zavarovancev mora ustrezati demokratičnemu značaju naše ljudske oblasti. Nikakor se ne sme zgoditi, da bi ta služba padla na nivo, kot je bela do sedaj.

Največje važnosti je brezhibno funkcioniranje službe socialnega zavarovanja na samem terenu, v podjetjih, ustanovah in pri okrajnih ljudskih odborih. Izvršilni odbori OLO-jev se morajo nenehoma zanimati za delo poverjenikov za socialno skrbstvo v pogledu socialnega zavarovanja in zahtevati zadevna poročila na sejah izvršilnega odbora. Dalje jim morajo pomagati pri urejevanju delovnih pogojev uslužbencev in posebno skrbeti za to, da ohranijo kader socialnega zavarovanja, ki je relativno dobro izvežban in uveden v svoje delo. Bilo bi prav v tem trenutku nesmotrno, če bi ta kader razbili s samovoljnim premeščanjem v druge panoge dela, oziroma če bi ga odtegovali od njegovega glavnega dela in mu dodeljevali druge vzporedne naloge. Pri postavljanju uslužbencev na posamezne položaje v upravah za socialno zavarovanje je treba zlasti paziti na to, da pridejo na ta mesta politično zgrajeni ljudje, svesti si pomena, ki ga ima pravilno izvajanje socialnega zavarovanja za državljansko zavest naših delovnih ljudi, za njihov delovni elan in s tem za samo izgradnjo socialističnega gospodarstva.

Za uspešno izvajanje socialnega zavarovanja je treba, da organi socialnega skrbstva tesno sodelujejo posebno z resorom dela in z resorom ljudskega zdravstva. Skrb tistih, ki vodijo in izvajajo socialno zavarovanje, ne sme biti usmerjena samo v to, da se pravilno in pravočasno izplačujejo denarne dajatve, temveč se mora kazati tudi v tem, da se zavarovancem nudi hitra in učinkovita medicinska pomoč. Dalje morajo obračati svojo pozornost tudi na to, da se dosledno spoštujejo pogoji dela, ker je od tega v veliki meri odvisna fizična zmogljivost in odpornost zavarovancev. Organi socialnega skrbstva morajo onemogočiti izkoriščanje socialnega zavarovanja po nezavednih zavarovancih. Če se v nekem podjetju pojavi nesorazmerno visoko število bolnikov, je treba ugotoviti, v koliko je vzrok za to v pomanjkljivi zdravstveni zaščiti ali pa v slabih delovnih pogojih. Pri tem pa ne gre prezreti, da je vzrok porasta bolnikov često tudi izkoriščanje socialnega zavarovanja po zavarovancih, ki nimajo pravilnega odnosa do dela in ki kršijo socialistično delovno disciplino. In slednjič bi moglo povzročiti porast bolnikov tudi nepravilno gledanje uprav podjetij in ustanov na socialno zavarovanje, kolikor ne bi s potrebno pozornostjo in po tehtni presoji dovoljevale bolniških dopustov. Vse te okolnosti so važne za pravilno trošenje budžetskih sredstev socialnega zavarovanja, pa jih organi, ki so za to odgovorni, ne smejo puščati vnemar. Zato je potrebna stalna povezanost z organi resora zdravstva in z organi resora dela. Organizacijska oblika te povezave bodo Sveti za socialno zavarovanje, ki se bodo formirali pri vseh organih socialnega skrbstva iz predstavnikov prizadetih resorov in sindikalnih organizacij.

Ob tej priliki je treba še posebej poudariti, da se je z vključitvijo socialnega zavarovanja v resor socialnega skrbstva v znatni meri povečal pomen tega resora. Dosedaj je bila njegova naloga, skrbeti izključno za ljudi, ki zaradi utemeljenih razlogov niso v delovnem odnosu, a so potrebni družbene zaščite. Odslej pa spada v njegovo kompetenco tudi skrb za ljudi v delovnem razmerju, kolikor gre za kratkoročne dajatve za primer začasne delovne nesposobnosti. S tem so organi socialnega skrbstva prišli v ožji stik s pomembnimi vprašanji, ki zadevajo izgradnjo našega socialističnega gospodarstva, in se bolj kot do sedaj vključujejo v skupno borbo za izpolnitev gospodarskih planov.

Končno je odločilne važnosti za pravilno funkcioniranje službe socialnega zavarovanja tesno sodelovanje socialnega skrbstva s sindikalnimi organizacijami. To sodelovanje pa sindikalnim organizacijam ne daje samo pravic, ampak jim nalaga tudi dolžnosti. V svesti si morajo biti, da v socialnem zavarovanju ne gre samo za pravice posdinca, ki naj jih sindikalna organizacija varuje, temveč v znatno večji meri za skupne interese delavskega razreda, t. j. za interes, ki ga ima delavski razred na tem, da se odstranijo vse motnje in ovire na poti izgraditve socializma. Zato bodo morale sindikalne organizacije mimo skrbi za hitro in pravilno priznavanje in izplačevanje dajatev usmeriti največjo pozornost v to, da preprečijo izkoriščanje socialnega zavarovanja po posameznih nezavednih zavarovancih. Upravičeno tudi pričakujemo, da si bodo sindikalne organizacije prizadevale, da v sodelovanju z organi socialnega skrbstva zboljšujejo metode dela in spopolnjujejo službo socialnega zavarovanja. To je treba podčrtati posebno iz razloga, ker se je dosedanje delo sindikalnih organizacij vse preveč omejevalo na razne intervencije in signaliziranje napak, ki so jih v večini primerov že odkrili in popravili sami organi socialnega zavarovanja, pogosto pa so se predstavniki sindikatov pogrešali na sejah strokovnih svetov, ki so bili ustanovljeni tudi zato, da bi raz širši vidik obravnavali problematiko, ki jo poraja izvajanje socialnega zavarovanja na terenu.

Novi zakon o socialnem zavarovanju se šteje po svoji materialno-pravni vsebini in organizacijski formi, širini, demokratičnosti in perspektivnosti po pravici za najbolj naprednega na vsem svetu. Dokazuje nam velik porast naše gospodarske moči in sistematsko skrb, ki jo posveča ljudska oblast dvigu življenjskega standarda delovnih ljudi. Zakon je rezultat pravilne linije naše Partije v izgradnji socializma in težak udarec za vse informbirojevske klevetnike naše Partije in naših narodov. Rabi nam kot močno sredstvo v borbi za zmago resnice o naši državi v mednarodnem delavskem gibanju in sploh v vsem svetu.

V svesti pa si moramo biti, da bodo prišle velike prednosti novega zakona do polnega izraza samo, če bomo že od samega početka storili vse, kar je potrebno za njegovo pravilno oživotvorjenje. Zato morajo vsi, ki so zadolženi za izvajanje novega zakona, zastaviti vse svoje sile, da bo reorganizacija službe socialnega zavarovanja čim prej uresničena in da se bo priznavanje in izplačevanje dajatev zavarovancev vršilo hitro in vedno ažurno — brez kakršnih koli komplikacij. S takim poslovanjem bomo potrdili globoko vero naših delovnih ljudi v pridobitve novega zakona, ojačili njihovo zaupanje v ljudsko oblast in slednjič dvignili tudi njihov delovni polet za čim prejšnje popolno uresničenje socializma v naši domovini.

Dr. Anton Kržišnik.

Vse zaostanke je treba čimprej odkupiti — špekulantske kmete pa razkrinkati

Jeseni, ko je najprimernejši čas za odkup poljskih pridelkov, smo zatrjevali, da se noben špekulantski kmet ne bo izmuznil svojim obveznostim do države. Res je, da se je tedaj marsikdo izgovarjal na slab pridelek in podobno in računal, da bo njegova oddaja pozabljena. Precejšnje količine neobdelanega žita, krompirja, masti itd., torej pridelkov obvezne oddaje, dokazujejo, da je takih špekulantskih kmetov z neutemeljenimi izgovori več. Špekulantski kmetje so vedeli, da so ti njihovi dolgovi poljskih pridelkov resna ovira za redno preskrbo, pa zaradi preteklih popuščanj s strani okrajnih odborov niso slutili, da jim bo kaj kmalu ljudska oblast »tako močno stopila na prste«, kot jim je pred nekaj dnevi.

Zato so mnogi špekulanti na deželi v zadnjih dnevih presenečeni, ko odkupne komisije pri njih izterjavajo zaostanke, a tudi in še bolj — ko komisije pregledujejo, kakšne so bile njihove jesenske obremenitve za razne pridelke, živino in mleko. Takim kmetom — razumljivo — nič kaj ni po godu, da jih sprašujejo, koliko so lani sejali tega ali onega in koliko so pridelali. Najbolj zaradi tega, ker vpričo malih delovnih kmetov, ki so ponekod tudi člani teh komisij, ne morejo več prikrivati dejanskih pridelkov, kot so jih prej. Tudi zatajiti setvenih površin vpričo malih delovnih vaščanov ne morejo. In vsi njihovi dosedanji izgovori: »Nimam več! Pridelek je bil slab! Hektarski donos nizek!« in podobno, so zaman.

Odkupne komisije, ki že nekaj dni izterjavajo zaostanke, ugotavljajo vsepovsod primere, kjer so večji kmetje na svojih setvenih površinah posadili ali posejali lani mnogo manj prehrambenih kultur, kot pa krmskih rastlin. Tako so ugotovili tudi v KLO Polhov gradec. Kmet Žagar, Franc Šifrok in še mnogi drugi kmetje iz 4. in 5. skupine so posadili le 4% svoje orne površine s krompirjem in jim je bila obvezna oddaja določena po prijavljenih površinah. A tudi teh obveznosti niso izpolnili. Odnos kmeta Žagarja do skupnosti pa se ne kaže samo v zaostankih, temveč tudi v večkratnih zatajitvah zemlje in živine.

Čeprav je v jeseni odkupni aparat v ljubljansko-okoliškem okraju zatrjeval, da krompirja in živine določene za odkup po planu, ne bodo mogli odkupiti, se je v tej akciji pokazalo obratno. Na splošno so v tem okraju ugotovili, da večji kmetje niso lani sejali žita in sadili krompirja v določenem sorazmerju. Razumljivo je zato, da špekulantje niso mogli oddati krompirja, ker so na račun krompirja sejali žitarice in obratno. Komisije tudi v teh primerih niso popustljive — kmetje morajo oddati tiste pridelke, ki so jih pridelali na račun drugih. Tako morajo kmetje v KLO Medvode oddati še 200.0000 kg zaostankov krompirja, v KLO Log 98.000 kg krompirja in 3500 kg masti na račun neoddanega mleka. V KLO Drenov grič pa morajo še oddati 83.000 kg krompirja, 2980 kg masti in 15 prašičev.

Odkupnim komisijam, ki vrše v vseh krajevnih odborih ljubljansko-okoliškega okraja akcijo za odkup zaostankov, pomagajo tudi množične organizacije. Vse špekulante in krivce na vaških sestankih razkrinkavajo. Delovni kmetje, ki so svoje obveznosti do države ne samo izpolnili, temveč tudi presegli, pa to odobravajo.

Omenjena akcija, ki je po vsej Sloveniji, ni samo gospodarskeag pomena. Brezdvoma ima še močan političen pomen, kajti izraža se moč ljudske oblasti. Akcija je ponoven izraz nepopustljivosti naše oblasti do špekulantov in ostalih zaprednih sovražnikov naše socialistične graditve.

Odkupne komisije so posvetile posebno pozornost okrajem: Celje-okolica, Lendavi in Poljčanam, kjer so zaostanki največji.

Že od 1. do 3. marca so odkupili precej vagonov krompirja na račun neizpolnjenih odkupov. Tako so odkupili v okraju Celje-okolica 10, Trebnje 4, Lendava 4, v Mariboru-okolici 2 in v Murski Soboti 8 vagonov krompirja.

Ali za gradilišče železniškega gradbenega podjetja v Borovnici ne veljajo delovnopravni predpisi?

V uredbi o ustalitvi delovne sile je jasno poudarjen nov način ustanavljanja delovnih razmerij: delavec lahko sklene delovno razmerje le na podlagi pismene delovne pogodbe. Ker s to uredbo ni prenehala veljati uredba o ustanovitvi in prenehanju delovnih razmerij, je jasno, da pa preneha delovno razmerje še vedno le z enomesečnim odpovednim rokom.

Vse kaže, da pa za železniško gradbeno podjetje številka 5 ne veljajo ti predpisi ljudske oblasti.

Gradbišče v Borovnici ima po osnovnem dinamičnem planu delovne sile preveč delavcev. Vodstvo gradbišča pa je kljub opozorilu delavcev in po naročilu svoje direkcije vse presežne delavce odpustilo, ne da bi jim dalo odpoved, niti jim uveljavilo enomesečni odpovedni rok. Še več: gradbišče je odpustilo 7 tovarišic iz menze s 14-dnevnim odpovednim rokom, čeprav so tovarišice že sklenile delovne pogodbe.

Takšen protizakonit postopek kaže, da se direkcija železniškega gradbenega podjetja prav malo zmeni za naše delovne ljudi: več deset delavcev je lako na cesti, niso prejeli življenjskih nakazil in so upravičeno ogorčeni nad nepravilnim izvrševanjem predpisov.

Dolžnost inšpekcije dela Ljubljana-okolica je, da stvar razišče in uredi. Vemo, da vskladitev števila delavcev s osnovnim dinamičnim planom delovne sile ne pomeni brezposelnosti, temveč le Vemo, da vskladitev števila delavcev v naša prednostna podjetja, zlasti še v rudarstvo in gozdno proizvodnjo, kjer nam delavcev največ primanjkuje.

—*—

Nov domač tip Dieselovega motorja

Podjetje »Aleksander Ranković« na Reki je izdelalo tip velikega Dieselovega motorja z zmogljivostjo 450 konjskih sil. Doslej so izdelovali motorje le z zmogljivostjo 10 ks.

Za novi motor so porabili nad 20.000 kilogramov železa in jekla. To je prvi osemcilindrski, štiritaktni Dieselov motor, ki je bil izdelan v naši državi.

Vsak mesec sto novih stanovanj v Zagrebu

V Zagrebu so lani pridobili na stotine novih stanovanj v novih velikih stanovanjskih blokih in industrijskih naselbinah, n. pr. za delavce in nameščence tovarn »Rade Končar«, »Prvomajska« in »Jedinstvo«.

Tudi letos gradijo številne stanovanjske hiše. Mestni ljudski odbor bo zgradil 661 stanovanj. Okrog 1000 stanovanj bodo zgradila za svoje delavce in nameščence republiška podjetja in ustanove. Vsak mesec letos bodo v Zagrebu povprečno pridobili po 100 novih stanovanj.

Predstojnik ginekološke klinike dr. Pavel Lunaček kandidat za Svet narodov

Dr. Lunačka sem obiskal na ginekološki kliniki, kjer je sedaj predstojnik. Pravkar se je vrnil od operacije in že ga je čakalo drugo delo. Knjige in akti na mizi, ljudje, ki so čakali pred vrati, zvonenje telefona — ves to me je poučilo, da moram biti kar se da kratek. »Da, v našem poklicu skoraj ni uradnih ur, pa tudi počitka je malo,« je pripomnil dr. Lunaček. «Delo samo sestavlja urnik. Naši ljudje morajo biti vedno pripravljeni, da pomagajo noseči materi in novorojenčku«.

V teh nekaj besedah se zrcali življenjsko delo dr. Lunačka. Potrdile pa bi jih lahko tudi številne matere, ki so že pred vojno iskale pomoči pri njem, partizanski ranjenci, ki jim je nudil prvo pomoč, in končno celotno njegovo delo po osvoboditvi, polno požrtvovalnosti in skrbi za človeka. Najin pogovor je zavil v zdravnikova mlada leta.

Dr. Lunaček je bil rojen v Št. Ruperču na Dolenjskem kot sin šolskega upravitelja. Deset otrok je bilo v rodbini in težka je bila za kruh, zlasti ker so štirje od teh študirali. Dr. Lunaček tedaj ni imel sredstev za študiranje in se je moral preživljati večidel z instrukcijami. Ob obiskovanju medicinske fakultete v Zagrebu in deloma v Gradcu je bilo pomanjkanje vedno večje, kajti stroški za študij so narasli. Vendar tudi v najtežjih razmerah se dr. Lunaček ni hotel vdinjati nobeni gnili politični stranki, ki so takrat dajale svojim pristašem-študentom podpore.

Leta 1928 je dr. Lunaček nastopil službo zdravnika v Brežicah, pozneje pa v bolnišnici za ženske bolezni v Ljubljani. V tej bolnici so rodile izključno revne žene, ki si niso mogle privoščiti sanatorija ali zdravnika na dom. Tu se je dr. Lunaček še bolj seznanil s trpljenjem revnih in jim na vse načine pomagal. Njegovega tovariškega človeškega pristopa k materam in bolnicam se še danes spominjajo mnoge žene. S svojim vzgledom je takrat mnogo vplival na mlajše zdravnike, ki po navadi svojega poklica niso smatrali kot socialnega. Dr. Lunaček ni v prejšnji Jugoslaviji prejel niti enega honorarja za svoje delo in je živel izključno od plače državnega uradnika, ki je znašala 1500 do 1900 din.

Junija 1941. leta je postal član matičnega zdravniškega odbora, katerega naloga je bila zbirati zdravnike za osvobodilno gibanje ter pripravljati sanitetni material in zdravila za partizane. Do maja 1942, ko je odšel v partizane, je zbral in odposlal v NOV skupaj s svojimi pomočniki okrog 3 tone raznega sanitetnega materiala. »V partizanih smo junija 1942 ustanovili prvo partizansko bolnico v Rogu,« je pripomnil dr. Lunaček. »Osnova za to bolnico je bil material in instrumenti, ki smo jih pripeljali s seboj. Bil sem prvi upravnik bolnišnice in prestal tudi veliko roško ofenzivo, v kateri smo rešili vse ranjence in material.«

Dr. Lunaček je bil leta 1943 izvoljen za delegata na kočevski zbor, nato pa se je udeležil tudi II. zasedanja AVNOJ-a. Po vrnitvi iz Jajca je še povečal svoje delovanje za razširitev centralne bolnišnice in prenesel svoje izkušnje konspirativnih bolnišnic v vse predele Slovenije. Skupno število ranjencev, ki so našli zatočišče v partizanskih bolnišnicah, je znašalo ob koncu vojne okrog 22.000. Bolnišnice so bile tako dobro zakonspirirane, da je padlo v roke okupatorju komaj 0,2% celotnega števila ranjencev.

Dr. Lunaček se je nekoliko zamislil, ko sem ga vprašal za njegovo delo po osvoboditvi. Vse preveč je bilo dogodkov v teh nekaj letih, da bi lahko vse naštel. Organizacija in vodstvo klinike, delo pri operacijah, pomoč in nasveti asistentom, predavanja na univerzi in še mnogo drugega se je vrstilo dan za dnem pred zdravnikom, ki ni poznal počitka in odlašanja.

»Vas bo gotovo najbolj zanimal razvoj in delo ginekološke klinike in porodnišnice,« je pripomnil dr. Lunaček. »Rad vam postrežem, saj so to vprašanja, ki zanimajo vse naše ljudstvo. Do tega, kar imamo danes, je bila dolga pot, čeprav pet let ni mnogo. Takoj po osvoboditvi, ko sem nastopil službo na kliniki, sem videl, da je potrebno najprej ustvariti materialne pogoje. S priključitvijo bivšega Leonišča k porodnišnici se je kapaciteta podvojila in je bilo mogoče tudi samo delo reorganizirati. Predvsem smo pomnožili kader babic, bolničark, instrumentark, negovalk itd. in skrbeli, da jih čim bolj strokovno dvignemo. Poleg tega smo storili vse, da bi se stalno izboljševala pomoč in skrb za porodnice in novorojenčke. Moram reči, da uspehi niso izostali. Poglejmo samo nekaj številk. Umrljivost porodnic je znašala v letih 1920 do 1937 po 7 smrtnih primerov na 1000 porodnic, po vojni pa je umrljivost padla pod 1 smrtni primer na 1000 porodnic. Umrljivost novorojenčkov je padla v primeri s pred vojno na polovico. Prav tako pa se je tudi zmanjšalo število mrtvorojenih otrok. Od zadnjih 19.000 porodov po osvoboditvi ni bilo niti enega smrtnega primera zaradi porodnega prisada (»sepse).«

Uspehi, doseženi na ginekološki kliniki, so bili tudi rezultat truda dr. Lunačka za čim večji strokovni dvig višjega, srednjega in nižjega medicinskega kadra. Temu vprašanju je posvečal vsakodnevno skrb. »Moj cilj je,« je dejal dr. Lunaček, »da bi mogle vse žene roditi v prvovrstno urejenih porodnišnicah, kjer bi se jim nudila visoko kvalificirana porodna pomoč«. Dr. Lunaček je kot inspektor vseh porodnišnic v LR Sloveniji uvedel enotno in stalno dokumentiranje vseh porodov. »Ta evidenca ima poleg drugega tudi nalogo, da spodbuja vse zdravstveno osebje porodnišnic za stalno borbo proti smrtnim slučajem mater in novorojenčkov.«

Dr. Lunaček je bil na prvih volitvah izvoljen kot ljudski poslanec v Svet narodov. Za svoje velike zasluge med narodnoosvobodilno borbo in po osvoboditvi je prejel odlikovanje Partizanske zvezde II. stopnje, Zasluge za narod II. stopnje in Red dela I. stopnje. Letošnje leto je dobil tudi Prešernovo nagrado.

Pri sedanjih volitvah v Ljudsko skupščino FLRJ je kandidat za poslanca Sveta narodov.

V Bohinjski Bistrici bodo na čast volitev ustanovili DID in postavili opekarno

Frontovci iz **Blejske Dobrave** so sklenili, da bodo do volitev napravili 2000 prostovoljnih ur pri poseku lesa za zadružni dom, ki ga nameravajo graditi. Tovariša Prestrel in Kajžar sta se zavezala, da bosta sama posekala 15 kub. m lesa.

V **Boh. Bistrici** je bil 28. februarja predvolivni sestanek frontovcev. Diskutirali so o najvažnejših gospodarskih problemih ter o najbolj perečih vprašanjih vaše vasi. Organizacija AFŽ bo ustanovila Dom igre in dela. Žene bodo pomagale pri popravilu prostorov za DID. Ker je pomanjkanje stanovanj je odbor OF predlagal, da se popravijo stare zgradbe in zidajo nove. Zato bodo postavili poljsko opekarno, stroj za izdelovanje opeke pa bo priskrbel okrajni ljudski odbor.

Organizacija AFŽ je že ustanovila šivalnico in otroško posvetovalnico, šolska ambulanta pa bo ustanovljena do volitev. Kulturnoumetniško društvo bo izvedlo eno gostovanje dramatske skupine in dva pevska koncerta. Ustanovili bodo pionirsko glasbeno šolo in dramatski krožek. Ljudska univerza bo imela 7 predavanj o gospodarstvu, zdravstvu in elektrifikaciji. Člani KUD bodo napravili 400 prostovoljnih delovnih ur ter popravili garderobo in oder v domu

Gasilci lesnoindustrijskega obrata bodo imeli dve predavanji o nezgodah in požarni varnosti ter izboljšali varnostne naprave. Napravili bodo 155 prostovoljnih delovnih ur. Frontovci bodo napravili 400 prostovoljnih delovnih ur pri raznih delih. Za vaško sirarno in mlekarni na Ravnah in Nemškem rovtu bodo pripravili les.

S. B.

VOLIVNI PROGLAS
Glavnega odbora Antifašistične fronte žena Slovenije

Ljubljana, 4. marca. — Pred volitvami v Ljudsko skupščino FLRJ je izdal Glavni odbor Antifašistične fronte žena volivni proglas, v katerem poziva žene in matere, da se tudi to pot poslužijo svojih državljanskih pravic, ki so si jih pod vodstvom Komunistične partije pridobile v narodnoosvobodilni borbi, in oddajo svoj glas za kandidata Osvobodilne fronte.

V začetku proglasa so navedeni uspehi, ki smo jih dosegli v minulih petih letih pri obnovi naše države in pri izpolnjevanju nalog petletnega plana, s čimer smo položili prvi temelj močni industrijski državi, ki bo zagotovila vsem našim delovnim ljudem boljše in lepše življenje. Pod vodstvom Komunistične partije, Osvobodilne fronte in maršala Tita smo se osvobodili in izvolili smo svoje predstavnike v prvo Ljudsko skupščino, ki je sprejela demokratično ustavo, vrsto naprednih zakonov in petletni plan. Zaupali smo svojemu vodstvu v borbi, zaupali smo mu, ko smo se z vsemi silami lotili dela za izgradnjo naše socialistične domovine. V dneh težke preizkušnje, ko so nas voditelji Sovjetske zveze in drugih bratskih držav sramotno izdali, je ostalo naše vodstvo trdno na strani resnice, na strani svojega ljudstva. Ni dopustilo in ne bo dopustilo, da bi nas kdor koli izkoriščal. Zato mu danes še bolj zaupamo in zato prispevamo še večje napore. S trdno enotnostjo in nadčloveškimi napori delovnega ljudstva uspešno izpolnjujemo petletko kljub preprekam Informbiroja.

Proglas se nato obrača k delavkam, kmeticam in intelektualkam in navaja velik delež, ki so ga dale naše žene v borbi za osvoboditev, kakor tudi pri graditvi naše domovine. Nad 100.000 žena, ki so se borile s puško v roki, 25.000 padlih za svobodo, 40.000 ranjenih, nepregledne množice žena, ki so pomagale v zaledju in pozneje pri prostovoljnem delu, skoraj pol milijona žena, zaposlenih v proizvodnji, nad 13.000 udarnic, med njimi mnogo večkratnih, nad 2000 žena, odlikovanih z redom in medaljo dela, stalno naraščanje števila žen-zadružnic, žene-odbornice ljudskih odborov, žene najrazličnejših poklicev in predstavnice v najvišjih organih oblasti, vse to zgovorno priča, da so jugoslovanske žene prelomile s preteklostjo in postale zavestne graditeljice socialistične domovine. V novi Jugoslaviji ni več sledu o nekdanjih sramotnih zakonih in uredbah, po katerih ni imela žena niti volivne pravice ter je prejemala 25 do 50% manjše plače kakor moški. Ni več sledu o brezposelnosti, ki je moreče visela nad našimi družinami. V naši državi ima delovna žena pravico in dolžnost soodločati na vseh področjih, kjer dela; žena mati pa uživa še posebno zaščito in pomoč države in vse naše delovne skupnosti.

»Po svojem položaju — nadaljuje proglas — ki so ji ga omogočile pridobitve ljudske revolucije, po svoji zvestobi socialistični domovini, doslednemu boju za mir in enakopravnost narodov, stoje jugoslovanske žene v vrstah najnaprednejših žena v svetu. Nezaslišano dejanje peščice brezvestnih žena, ki so nas izključile iz MDFŽ brez pristanka milijonskih množic žena vsega sveta, je le jalov poskus odtrgati nas od demokratičnih žena vseh narodov. Jugoslovanske žene ostajamo še naprej v prvih vrstah naprednih žena vsega sveta.«

Proglas poziva nato delavke, udarnice, novatorke in racionalizatorke, da se še nadalje borijo za pravočasno izpolnitev plana, za preseganje norm in za večjo produktivnost; kmečke žene naj obdelajo vsako ped zemlje, naj zastavijo vse moči za dosego čim večjega pridelka pri žitu, živini, kokoših in povrtnini in naj preprečujejo, da bi sovražniki socializma na vasi zavirali odkupe in druge obveznosti, ki jih ima kmet do države; zadružnice naj utrjujejo in širijo zadruge, dajejo pobudo za uvajanje norm v vsaki zadrugi, vneto obdelujejo zadružna polja, pazijo na zadružno lastnino, dvigajo delovno disciplino, sodelujejo v upravnih in nadzornih odborih ter ustanavljajo otroške vrtce, pralnice, krpalnice in šivalnice; izobraženke, umetnice in znanstvenice naj poglabljajo in širijo svoje znanje in ga dajejo ljudstvu; učiteljice, profesorice in vzgojiteljice naše mladine naj vzgajajo naš mladi rod v fizično krepke in moralno zdrave ljudi, jih učijo ljubezni do socialistične domovine, naše Partije in tovariša Tita, da spoznajo in vzljubijo slavno preteklost naših narodov, da ljubijo svoj in spoštujejo druge narode.

Ob koncu pravi proglas:

»Delovne žene Slovenije!

Ko oddajamo svoj glas za kandidate Osvobodilne fronte, glasujemo za to, da bodo tudi v prihodnje vodili našo državo najboljši ljudje iz narodnoosvobodilne borbe, naši voditelji pri graditvi socializma, naši zavedni delavci, naši udarniki, naši najboljši zadružniki. To nam je porok, da bo tudi naša nova skupščina utrjevala in razvijala vse pridobitve naše ljudske revolucije in da bo čvrsto stala na braniku naše neodvisnosti.«

NOVI DEČJI DOMOVI, JASLI, OTROŠKA IGRIŠČA, 77 USLUŽNOSTNIH PODJETIJ, MATERINSKE POSVETOVALNICE,
plan žena ljubljanske oblasti

V sredo je prvič zasedal oblastni plenum AFŽ za ljubljansko oblast. Žene so kritično pregledale dosedanje delo, govorile o pripravah na volitve in sprejele obširen podrobno izdelan načrt dela za tekoče leto, sestavljen na podlagi okrajnih planov AFŽ.

Sekcija »Mati in dete« je imela na terenu največ uspeha. Z njeno pomočjo je bilo ustanovljenih že 25 dijaških internatov, 4 mladinski domovi, 5 otroških jasli in 45 otroških igrišč. Za vzgojne ustanove je bilo investiranih 9,145.000 dinarjev. Sedaj dela že 24 otroških restavracij ter 253 mlečnih kuhinj, kjer so žene opravile 12.517 prostovoljnih delovnih ur. Žene so prevzele tudi 55 patronatov nad raznimi ustanovami, ki so jih obiskale 120krat. Do sedaj so ustanovile 40 raznih uslužnostnih podjetij (pralnic in šivalnic) in sestavile za čuvanje otrok zaposlenih mater 397 aktivov. Za razne ustanove so sedaj prispevale skupno 667.517 din in v letu 1949. opravile 608.201 delovnih ur.

Za vzgojo in izobrazbo žena so doslej največ storili izobraževalni in praktični tečaji, ki jih žene letos bolj obiskujejo kot lani. Sredi decembra je bilo v izobraževalnih tečajih 2745 žena, danes jih je že 30% več ,ob zaključku dvomesečnega tekmovanja pa računajo, da jih bo 4000. Uspeli so tudi praktični tečaji. V decembru jih je bilo že 56 s 1433 ženami. Ti tečaji bodo odslej, razen bralnih krožkov in posebnih predavanj, stalna oblika vzgojnoizobraževalnega dela z ženami.

V zvezi z volitvami so žene sprejele posebne sklepe: skrbele bodo, da se bo čim več žena udeleževalo predvolivnih sestankov. Na praznik žena se bodo žene pogovorile tudi o volitvah in čim lepši okrasitvi volišč.

V letošnjem letu se bodo žene v veliko večjem številu vključile v komisije za delovno silo, ali pa se vsaj tesno povezale z njimi. Napravile bodo pregled odvišne ženske delovne sile. Da bo možna čim večja zaposlitev žena v proizvodnji, bodo ustanavljale nove DID-e, otroška igrišča in jasli in oskrbele individualno čuvanje otrok. Organizirale bodo 77 uslužnostnih podjetij. V frontne brigade bo odšlo letos okoli 3000 žena, druge pa bodo za brigade nabavljale sadje in zelenjavo, prale in krpale perilo in organizirale obiske s kulturnimi prireditvami.

Pri oblastnem in okrajnih odborih bodo sestavljene posebne komisije za zadružništvo, ki bodo skrbele za utrjevanje obstoječih in ustanavljanje novih kmečkih obdelovalnih zadrug. Žene bodo organizirale v 30 zadrugah kunčje in kokošje farme in poživile domačo obrt.

V zadrugah bo v letošnjem letu odprtih več uslužnostnih podjetij, za otroke pa devet-sezonskih vrtcev na vasi in 35 igrišč. Za industrijske kraje pa je planiranih 23 DID, 11 otroških jasli in 45 igrišč ter 16 otroških restavracij, 45 mlečnih in 23 šolskih kuhinj.

Žene se bodo v čim večjem številu udeleževale roditeljskih sestankov, nad oskrbo mladinskih ustanov bodo še bolj budne. Letos se jih bo čim več vključilo v ljudske inšpekcije V tesni povezavi z ostalimi množičnimi organizacijami in oblastjo bodo nepravilnosti, ki so še v nekaterih mladinskih ustanovah, odpravile in oskrbele mladini primernejše prostore, kjer je to potrebno. Odprtih bo več novih materinskih posvetovalnic, kjer bodo organizirana tudi razna vzgojnozdravstvena predavanja o higieni žene in otroka ter o raznih otroških boleznih.

Med živahnim razpravljanjem so žene nato govorile o vzgoji otrok v predšolski in šolski dobi, o poteku dvomesečnega predvolivnega tekmovanja v svojem kraju in o proslavi 8. marca.

Za veliko aktivnost v gospodarstvu so bile nagrajene zadružnice s Šmarja s 14vrstno sejalnico, vaški odbor AFŽ iz Griž z radioaparatom, boštanjske žene pa s knjižno zbirko.

NAŠA DRŽAVNA UREDITEV

PREZIDIJ LJUDSKE SKUPŠČINE FLRJ

4

Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je po Ustavi najvišji organ državne oblasti, Ljudska skupščina, katere organ je Prezidij, pa je vrhovni organ državne oblasti FLRJ. Kot tak je torej Prezidij neka vrsta kolektivnega poglavarja, kolektivnega predsednika države FLRJ, ker vrši vse posle šefa države. Prezidij pa se bistveno loči od šefov države v buržoaznih državah, kjer vrši to funkcijo posameznik, ki ima odločilno vlogo v državni organizaciji in ki lahko direktno vpliva tudi na ljudsko skupščine in parlamente, kot je bil to primer v absolutni oziroma pozneje navidezno demokratični monarhiji v bivši Jugoslaviji. V drugih buržoaznih državah pa je državni poglavar navidezno simbol državne enotnosti, dejansko pa rezerva vladajočega razreda.

Posebnost našega Prezidija je v tem, da ni samo »šef države«, temveč je tudi vrhovni organ Ljudske skupščine ter ga Ustava šteje za najvišji organ državne oblasti. Kot tak ima celo vrsto kompetenc, ki to posebno mesto Prezidija še bolj poudarjajo. Prezidij izvolita Zvezni svet in Svet narodov na skupni seji. Federativna ureditev države se zlasti vidi pri sestavi Prezidija. Poleg predsednika ima Prezidij namreč 6 podpredsednikov, vsak podpredsednik zastopa po eno ljudsko republiko, dalje sekretarja in največ do 30 članov. Predsedstvo Prezidija tvorijo predsednik, podpredsedniki in sekretar. Tako je vsaka ljudska republika zastopana obvezno v predsedstvu. Kolegialni sestav najvišjega organa je tako logičen zaključek naše federativne ureditve, odgovornost Prezidija Ljudski skupščini pa edino v skladu s principi ljudske demokracije. Kolektivni vodstveni organ države je bila zahteva vseh naprednih sociologov in pravnih teoretikov, vendar so taki organi postavljeni šele v socialistični državi. Prezidij torej odgovarja povsem principom socialistične demokracije in federacije.

Glavno določilo, katere so pristojnosti Prezidija FLRJ, je v 74. členu Ustave. Res jih določajo tudi drugi zakoni, vendar je vse bistveno povedano že v Ustavi. Če jih naštejemo, ne da bi razčlenjevali posamezne pravice — se v glavnem pristojnosti Prezidija dajo združiti v tele tri skupine:

1. V prvo skupino spadajo tiste pravice, ki so vezane na Prezidij kot **predstavnika suverenosti Federativne ljudske republike Jugoslavije** napram inozemstvu, na primer sprejemanje akreditivnih listin tujih diplomatskih predstavnikov, ki jih morajo ti predložiti ob nastopu službe kot zastopniki svojih držav v naši državi; enako daje take listine našim diplomatom, ki odhajajo po diplomatskih službah v tujino, katere tudi postavlja na ta mesta. Prav tako mora pooblastiti člane vlade za zastopanje naše države v inozemstvu in za sklepanje mednarodnih pogodb, ratificira (to je potrjuje) mednarodne dogovore; izvršuje pomilostitve, daje odlikovanja in častne naslove po predpisih zakonov; proglaša splošno mobilizacijo in vojno stanje v primeru oboroženega napada na Jugoslavijo ali v primeru, kadar je Jugoslavija k temu zavezana s prijateljsko pogodbo ali po določilih mednarodne organizacije za mir i. t. d.

2. V drugo skupino spadajo posli, ki jih vrši Prezidij kot **stalni organ Ljudske skupščine** in ki so v tesni zvezi z delom Ljudske skupščine. Predvsem spada sem sklicevanje zasedanj Ljudske skupščine, razpust Ljudske skupščine v primeru, da nastane med obema svetoma nesporazum, ki ga ni mogoče odpraviti tudi ne v koordinacijskem odboru, ki ga imenujeta oba sveta, razpis volitev v Ljudsko skupščino; proglašanje zakonov, ki jih je sprejela Ljudska skupščina; daje avtentično tolmačenje, če se pri izvajanju zveznega zakona pojavijo v praksi kake nejasnosti; ugotavlja, ali so republiški zakoni v soglasju z zvezno ustavo in z zakoni; daje iniciativo za sprejemanje novih in spreminjanje starih zakonov. Prezidij postavlja zvezno in republiške volivne komisije in razdeli FLRJ na volivne okraje. Te pravice Prezidija so navedene v Ustavi, pa tudi v ustavnih zakonih, kot na primer v zakonu o volitvah ljudskih poslancev za Ljudsko skupščino FLRJ. Dalje razpisuje referendum po vprašanjih iz pristojnosti FLRJ (referendum je odločanje volivcev, na katere se obrne vrhovni državni organ z vprašanjem, ali se z določenim načinom ureditve gotovega vprašanja strinjajo ali ne. Na primer pred sklenitvijo važne mednarodne pogodbe bi Prezidij lahko razpisal referendum: ali se volivci s to pogodbo strinjajo ali ne; enako pred sprejemom važnega zakona itd. Referendum lahko odredi Ljudska skupščina ali pa ga predlaga vlada FLRJ. Drug organ te pravice nima.

3. V tretjo skupino spadajo posli, ki jih vrši Prezidij kot **organ Ljudske skupščine napram vladi FLRJ**. To je v prvi vrsti kontrola poslovanja vlade in nadzor nad njenimi akti. Ta nadzor je tolikšen, da sme Prezidij uredbe, naredbe, navodila in odločbe vlade, ki bi ne bile zakonite, ukiniti. V času med zasedanji Ljudske skupščine potrjuje ali razrešuje Prezidij na predlog predsednika vlade posamezne člane vlade; dalje sme menjati, spojiti ali razdružiti posamezna ministrstva in komiteje ter odrediti na predlog predsednika vlade zastopnike članom vlade, ki ne morejo opravljati svojih poslov zaradi odsotnosti v inozemstvu (na primer tov. Kardelju je bil za čas odsotnosti na zasedanju Organizacije združenih narodov postavljen kot namestnik tov. Tito), ali zaradi bolezni (na primer ministru za finance Radosavljeviću je postavljen kot namestnik za čas bolezni minister za zunanjo trgovino Milentije Popović). Vlada predlaga Prezidiju tudi v odločitev, katero podjetje ali ustanova je zveznega pomena in naj pride pod neposredno upravo zvezne vlade.

Tu naštete pravice so seveda le glavne, posamezni zakoni in Ustava jih imajo še več.

Najčešče izda Prezidij svojo odločitev v obliki ukaza, dalje v obliki tolmačenj, ki imajo obvezno moč, to se pravi, da se mora neko zakonito določilo v bodoče tako razlagati, kot je to storil Prezidij, manj številna so navodila. Poseben akt je ukaz o pomilostitvi.

Ukaze poznamo dvojne:

1. **Take, ki so dokončni, ker je Prezidij za izdajo takega ukaza pooblaščen**, na primer ukaz o proglasitvi nekega novega zakona ali ukaz o sklicanju Ljudske skupščine na zasedanje ali ukaz o razpustitvi Ljudske skupščine in o razpisu volitev itd. Prezidij je izdal tudi ukaze, glede katerih ni izrecno nikjer navedeno, da jih izdaja, izhaja pa to iz splošnega polažaja, ki ga ima Prezidij v naši državni ureditvi. Tako je na primer sprejel iniciativo plenuma CK KPJ in vlade o ustanovitvi oblastnih ljudskih odborov. Po vsebini enak je bil ukaz o uveljavitvi Ustave FLRJ na ozemlju, ki je bilo pripojeno k Jugoslaviji po mirovni pogodbi z Italijo, torej tedaj, ko je v naši državi Ustava bila že v celoti uveljavljena.

2. **ukaze, ki jih mora Prezidij na prvem zasedanju predložiti Ljudski skupščini v potrditev**, na primer ukaz o rekonstrukciji vlade, o spajanju, ločitvi ali ustanovitvi ministrstev in komitejev; ukaz, s katerim se ugotavlja, da je gotov republiški zakon v nasprotju z zvezno ustavo ali zakonom itd.

Poudariti pa moramo, da Prezidij nikdar ne more izdati zakona ter da se z ukazi zakoni ne morejo menjati. Je pa ukaz najtipičnejša oblika, v kateri izraža Prezidij svoje odločitve. Za splošnost manj važne zadeve, na primer prošnje in pritožbe pa rešuje Prezidij v obliki individualnih odločb.

Posebnost Prezidija je tudi v tem, da z razpustom Ljudske skupščine Prezidij ne preneha s svojim delom, ker bi ostala v tem primeru država brez predstavnika naše suverenosti. V času, ko posluje Ljudska skupščina, lahko ta razreši posamezne člane ali celotni Prezidij in izvoli novega. Za čas od razpusta Ljudske skupščine do novih volitev oziroma do prvega zasedanja novoizvoljene skupščine, na katerem se izvoli nov Prezidij, vrši vse posle stari Prezidij. Tako se je na primer letos na januarskem zasedanju Ljudska skupščina z odlokom razpustila, stari Prezidij pa ostane v dosedanji sestavi, z istim odlokom pa so pooblaščeni dosedanji predsedstvi obeh svetov, administrativna odbora in komisiji za ugotovitev avtentičnih tekstov, da poslujejo do sestanka nove Ljudske skupščine, Prezidij sam pa lahko izdaja vse akte, ki jih Ljudska skupščina izdaja na podlagi posebnih zakonskih predpisov.

Pred občinskimi volitvami na Koroškem

Osemnajst let je, odkar je bila ljudstvu v Avstriji in na Koroškem odvzeta vsaka možnost, da bi po svojem prepričanju in lastni presoji volilo občinske odbore. Od leta 1932 dalje je višja oblast postavljala župane in odbornike, ne oziraje se na to ali so bili občanom po volji ali ne. S to prakso je začel Dollfussov klerofašistični režim, nadaljevali in še izpopolnili pa so jo nacisti. Ta sistem pa je prevzela tudi druga avstrijska republika. Namesto volitev so si večinske stranke medsebojno razdelile občinske sedeže, in v skladu z rezultati deželnozborskih volitev postavile leta 1945 župane po lastnem okusu.

Ta štiriletni »provizorij« je trajal vse do danes. Izvedba volitev se je stalno zavlačevala in odlagala z leta v leto. Kar se Koroške tiče, naj bo mimogrede omenjeno, da je to odlaganje koroškim šovinistom nadvse odgovarjalo. Volitve izvedene takoj ali pa v prvih letih po koncu vojne, bi zaradi tedanjega razpoloženja koroških Slovencev, njihove enotnosti in strnjenosti, nedvomno dale v veliki večini slovenskih občin one župane in odbornike, ki bi resnično bili deležni zaupanja slovenskega naroda na Koroškem. To vedno, zlasti pa še v tem času, ko se je vodila diplomatska borba za Slovensko Koroško, koroškim oblastem nikakor ni šlo v račun.

V nekaterih deželah Avstrije so občinske volitve izvedli že lani, hkrati z volitvami v deželne zbore. To pa ni bil primer na Koroškem. Razen tako imenovanih avtonomnih mest Celovca in Beljaka, bodo v vseh občinah Koroške volitve šele prihodnjo nedeljo. Ni posebna modrost uganiti, kje leži temu vzrok.

Občinske volitve, izvedene pred ali pa hkrati z volitvami v deželni zbor, ki nedvomno okrepile zavest in pozicije delovnega ljudstva sploh, koroškega Slovenca pa še posebej. Kajti na občinskih volitvah je ne samo možno, ampak nujno združevanje vseh poštenih delovnih ljudi, ne glede na narodnost ali strankarsko pripadnost, na temelju krajevne gospodarske, socialne, kulturne ali druge problematike. Okrepitev pozicij koroških Slovencev kot rezultat občinskih volitev pa bi, razumljivo, vplivala tudi na potek deželno- in državnozborskih volitev. Ravno nasprotno pa je v tem primeru, ko se občinske volitve izvajajo pet mesecev po volitvah v deželno zbornico. Na deželnozborskih volitvah je uspelo razbiti enotnost koroških Slovencev in okrepiti pozicije reakcije. Zato koroški šovinisti računajo, da bo to dejstvo negativno vplivalo na slovenske volivce. V kolikо je ta račun pravilen, bo pokazala prihodnja nedelja.

Seveda bi bilo docela napačno, če bi delokrog županov odnosno občinskih odborov primerjali s funkcijo in polnomočji naših ljudskih odborov. V naši ljud. demokraciji se vztrajno teži k vse večji samoupravi in samostojnosti ljudskih odborov, pritegovanju širokih množic k reševanju vseh problemov. V Avstriji pa je ravno narobe. Tam je, navzlic nekaterim pisanim odredbam o delni samoupravi občin, ravno nasprotno stremljenje, napraviti občinske odbore za čim popolnejše administrativne priveske nadrejenih, za čim poslušnejše izvršne organe sreskih načelstev.

Kljub temu pa so občinske volitve velike važnosti, predvsem za koroške Slovence. V kolikor so namreč občinski možje na mestu, resnično izvoljeni predstavniki delovnih ljudi, v toliko laže se bo delovni človek upiral raznim šikanam, prevelikim obdavčitvam, posebnim dajatvam in drugim oblikam izžemanja in zatiranja. Zato se bodo koroški Slovenci, če bodo izbrali resnične predstavnike ljudstva, laže in uspešneje borili za dosego onih pravic, ki jim pripadajo, za izboljšanje položaja na gospodarskem, socialnem ali prosvetnem področju njihovega kraja.

Koroški Slovenci so danes v težkem položaju. Njihov položaj karakterizira brezobzirna gonja, ki jo vodijo proti njim združeni sovražniki enakopravnosti velikih in malih, od krškega knezoškofijskega ordinariata preko reakcionarnih in neonacističnih strank pa vse do informbirojevske podružnice v deželnem vodstvu KPA. Ta gonja je bila posebno močna za časa lanskoletnih volitev. Vendar tudi tedaj niso mogli zlomiti njihovega odpora. Šele s pomočjo slepote in kratkovidnosti nekaterih je uspelo razcepiti enotne vrste koroških Slovencev. Na volitve so šli razdeljeni in zato stali brez svojega zastopnika v deželnem zboru.

Posledice te delitve so danes na vsakem koraku vidne. Srdita šovinistična gonja avstrijske reakcije in neonacistov se ne samo nadaljuje, ampak iz dneva v dan stopnjuje. Prav ona »Avstrijska ljudska stranka«, kateri je del koroških Slovencev, zavedeni z lepimi besedami, dal svoje glasove, stoji danes na čelu gonje za uničitev zadnjih ostankov slovenskega jezika v koroških ljudskih šolah. Zato je tem bolj nujno, da se koroški Slovenci še bolj strnejo, da grédo na volitve enotni, ker bodo samo na ta način lahko uspešno zavrli naval koroških šovinistov na najosnovnejše pravice slovenskega naroda na Koroškem. V kolikor pa bi se znova pojavila težnja po delitvi in razcepu, potem to ni več slepota in kratkovidnost, ampak zločin nad lastnim narodom.

Edina dosledna demokratična organizacija na Koroškem, ki se dejansko neustrašeno bori za vse one pravice, ki koroškim Slovencem pripadajo, Demokratična fronta delovnega ljudstva, je tudi edina, ki se je zoperstavila današnji gonji proti koroškim Slovencem in njihovim pravicam. Avstrijska deželna in osrednja oblast se odkrito solidarizira s šovinističnimi napadi, z njo vred pa je s tem solidarna tudi KP Avstrije.

Zato je DFDL začela z borbo za najširšo mobilizacijo slovenskega prebivalstva in povsod prešla na ustvarjanje enotnosti ne samo koroških Slovencev, ampak tudi enotnosti med vsemi poštenimi demokrati, ne glede na narodnost. Borbo za dosego demokratičnih pravic, ki koroškim Slovencem pripadajo, je povezala z borbo za dosego demokratičnega režima v Avstriji in socialnih pravic vseh delovnih ljudi. S tem pa prispeva k ustvarjanju enotnosti vseh resnično naprednih sil. To pa je tem večje važnosti, ker je vodstvo KPA danes že popolnoma prešlo na pozicije avstrijske reakcije.

Kljub načrtnim in žolčnim napadom, ki jih danes vodijo proti DFDL vse avstrijske stranke z KPA vred, je le tej uspelo, da je v mnogih občinah Slovenske Koroške postavila enotne liste za občinske volitve.

Kakšen bo rezultat občinskih volitev na splošno, zlasti pa še z ozirom na bodočo usodo slovenskega naroda na Koroškem, pa je v veliki meri odvisno od zavesti vseh koroških Slovencev, da je obstanek in razvoj koroških Slovecev možen samo tedaj, če bodo strnili svoje vrste in se naslonili na poštene avstrijske demokrate, če bodo združenim koroškim šovinistom postavili nasproti enotno, čvrsto fronto koroških Slovencev in avstrijskega delovnega ljudstva.

Sprejem na veleposlaništvu FLR Jugoslavije v Rimu

Rim, 4. marca. (Tanjug.) V prostorih poslaništva FLRJ v Rimu je priredil sinoči pooblaščeni minister FLRJ dr. Mladen Iveković sprejem za predstavnike italijanskega kulturnega in umetniškega življenja.

Na sprejemu so bili med drugim navzoči skladatelj Enrico Mainardi, prof. slavistike Luigi Salvini, književnika Carlo Levi in Alberto Moravi, filmska režiserja Dino De Laurentis in Alberto Latuada, pomočnik ravnatelja galerije »Belle Arti« Giacomo Recupero ter znani slikarji jugoslovanske galerije Eva Fischer ter Savo in Staniša Radulović.

Italijanski gosti in jugoslovanski slikarji so se zelo dolgo mudili na sprejemu ter se laskavo izrazili o razvoju jugoslovanske književnosti, umetnosti in kinematografije. Na sprejemu so gostom predvajali jugoslovanski umetniški film »Zastava«, ki so ga predstavniki italijanskega kulturnega življenja toplo pozdravili.

Priprave za novo varianto budimpeštansko-sofijske sodne komedije

Aktivnost romunske policije je v zadnjem času značilna: precej spominja na postopke madžarskih policajev pred budimpeštanskim procesom, prav tako pa tudi na aktivnost bolgarske državne varnosti na predvečer sofijske sodne komedije. Organi romunske »Siguranze« delajo na osnovi izkušenj madžarske in bolgarske informbirojevske policijske družčine. Izvršili so številne aretacije pripadnikov naše nacionalne manjšine in aretirali nekoliko »politemigrantov« (ki so jih v Romuniji še do nedavna hvalili kot prave revolucionarje). Iz številnih zaporov pa so pobrali garnituro, ki se nahaja na »prepariranju« skupno z Patrascanom, bivšim članom CK KP Romunije. Patrascanu bo verjetno dodeljena glavna vloga v antijugoslovanskem procesu v Romuniji.

Romunske oblasti so že davno razbile naše napredne oragnizacije. V romunskih mestih, ki jih naseljujejo Jugoslovani, so uvedle romunske oblasti takšne ukrepe, ki močno spominjajo na pravo obsedno stanje. V teh krajih je policija absoluten gospodar nad življenjem in smrtjo srbskega življa. Aretacije so na dnevnem redu.

V zadnjih dneh so organi »Siguranze« obšli vse zapore, da bi zbrali skupaj ekipo aretiranih pripadnikov naše nacionalne manjšine za proces, ki se pripravlja (med njimi so Ivan Sekulič, Andjelka Pojović, Djordje Stanojević, Miladin Selin, Velja Veselinov). Organi »Siguranze« krožijo po obmejnih vaseh in aretirajo tiste, ki so bivali več časa v Jugoslaviji. Tako so romunski policaji v kraju Sv. Peter aretirali več kmetov in zahtevali od njih, da potrdijo, kje je Ravasije Todorov, ki naj bi pobegnil iz zapora in se prebil v Jugoslavijo, čeprav se že nad leto dni nahaja v romunskih zaporih.

Kdo je Ravasije Todorov? Pripadnik naše manjšine, ki se ni hotel izjasniti za resolucijo Informbiroja Zato so ga rom. obl. aretirale, in sicer še kot mnoge druge pod obtožbo, da je ob koncu druge svetovne vojne ubil iz neke zasede dva romunska žandarja v službi Antonescuja. Todorov je bil, čeprav že enkrat izpuščen, zato ponovno aretiran in obsojen na 7 let robije.

V zvezi s pripravami za novo sodno komedijo — to pot v Bukarešti —, so romunske oblasti aretirale tudi dva uradnika naše ambasade v Bukarešti Nikolo Mediča in Boška Lasiča. Poleg tega pa še nekaj »politemigrantov«.

Vsa ta komedija, ki jo pripravljajo v Bukarešti pa se bo končala tako, da bo ta proces prav tako kot vsi dosedanji procesi v Tirani, Budimpešti in Sofiji itd. še bolj kompromitiral romunsko pravosodje in razkrinkal mračne jugoslovanske načrte romunskih informbirojevcev.

Burna seja francoske narodne skupščine

Pariz, 4. marca. (Tanjug.) Burna seja francoske narodne skupščine, ki je morola biti sinoči prekinjena zaradi fizičnega obračunavanja poslancev, se je nadaljevala do treh zjutraj. Pretepanje se ni ponovilo, vendar je bila seja večkrat prekinjena, občinstvo pa je moralo zapustiti tribune. Do neredov je prišlo zato, ker niso pustili komunističnih poslancev na govorniški oder. Predsednik skupščine je poklical na pomoč polkovnika skupščinske straže, ki je z 200 vojaki odstranil z govorniškega odra komunistična poslanca Dupreta in Mismota. Večina poslancev je že prej z dviganjem rok glasovala za izključitev teh dveh poslancev s seje.

Nekaj po tretji uri zjutraj se je seja nadaljevala. Do neredov in pretepanja je prišlo zaradi odločitve vršilca dolžnosti predsednika, da se mora zaključiti razprava o predlogu zakona o izvolitvi organov socialnega zavarovanja in da bo prišlo to na glasovanje.

Komunistična parlamentarna skupina je objavila protest zaradi postopka in izključitve dveh komunističnih poslancev s skupščinske seje. V protestu se žigosa »politika nasilja in sadističnih izpadov proti narodnim poslancem« ter se izjavlja, da je bil med sejo večkrat prekršen pravilnik in da sta bila komunistična poslanca nezakonito odstranjena z govorniškega odra.

Stavka kovinarjev v Franciji se širi

Pariz, 4. marca. AFP poroča, da zajema stavkovno gibanje kovinarjev v pariški oblasti vedno več kovinskih podjetij v notranjosti države. Po zadnjih vesteh stavkajo delavci vseh kovinskih podjetij na področju Clermont Ferranda. Približno 14.000 delavcev kovinske industrije se je pridružilo stavki na področju Lillea.

V tekstilni industriji nadaljujejo z referendumom o pristopu k stavki. Po doslej znanih uspehih se je večina delavcev izjavila za stavko.

Letalsko osebje v Franciji pričelo stavkati

Pariz, 4. marca. AFP poroča, da je pričelo osebje francoske letalske družbe »AIR France« na letališču Orly stavkati z neomejenim rokom. Po objavi centralnega stavkovnega odbora zajema stavka 3200 oseb pomožnega letalskega osebja. Odbor je zavaroval letala, ki so še na poletu, dovolil pa ni startanja nobenemu letalu.

Nov protidelavski zakon v Italiji

Rim, 4. marca (Tanjug). Italijansko ministrstvo za delo je dovršilo priprave za nov protidelavski zakon o »sindikalnih organizacijah«. To je sporočil minister za delo Marazza, ki je bil do nedavne krize italijanske vlade pomočnik notranjega ministra Scelbe.

Po sestanku s predsednikom vlade je Marazza izjavil predstavnikom tiska, da danes v Italiji ni kakih resnih socialnih spopadov, ter da upa, da bo akcija kmetov v Južni Italiji kmalu končana.

Nasprotno s to izjavo pa je v teku velika akcija za prevzem neobdelane veleposestniške zemlje, katera zavzema nad 100.000 kmetijskih delavcev v raznih stavkah, ki protestirajo zaradi odpuščanja delavcev v raznih stavkah, za povečanje mezd pa stavka nad 80.000 delavcev.

Minister Marazza je prav tako dejal, da je glavna naloga njegovega ministrstva reformirati zakon o socialnem zavarovanju in zakon o sindikatih. »Sindikalni zakon je že popolnoma izdelan,« je rekel Marazza, »potrebno je samo, da ga preizkusimo, če v celoti odgovarja sporazumu skupnega programa akcije, ki so ga določile vse stranke vladne koalicije«.

Film »Tatovi koles« prepovedan tudi v Italiji

Rim, 4. marca. (Tanjug.) Na intervencijo katoliške cerkve so odstranili italijanski socialistični film »Tatovi koles« z repertoarjev vseh kinematografov v Italiji.

Film, ki so ga doslej razvijali v šestnajstih državah, je bil prepovedan nedavno tudi v ZDA, ker italijanski režiser ni pristal, da bi izrezali določene scene iz filmskega traku.

—★—

Truman zahteva pooblastilo za zaplembo rudnikov in mobilizacijo rudarjev

Washington, 4. marca. AFP poroča, da je zahteval predsednik Truman od Kongresa potrebna pooblastila za zaplembo rudnikov in mobilizacijo rudarjev. Po Trumanovem sestanku z ministrom za pravosodje, državnim pravdnikom in notranjim ministrom je bilo objavljeno, da so poslali Kongresu spomenico z zahtevo, naj se izda Trumanu pooblastilo za zaplembo rudnikov in mobilizacijo rudarjev.

Predsednik Truman je poslal Kongresu poseben dopis, ki omogoča predstavniškemu domu in senatu takojšnjo obravnavo njegove zahteve.

Narodi Libije za enotno državo

Lake Success, 4. marca. Reuter poroča, da je visoki komisar OZN za Libijo Adrian Falt izjavil po vrnitvi iz Libije, da izkazujejo narodi Cirenajke, Tripolitanije in Fezana veliko željo po zedinitvi. Poudaril je, da posvečajo sedaj poglavitno pozornost vprašanju sestave vlade za Libijo in da libijski narodi zlasti poudarjajo potrebo, da se »noben tuji element« ne sme vmešavati v libijsko politično življenje. Splošno se tudi upirajo ideji o vzpostavitvi tujih vojaških oporišč v Libiji. Čeprav je še vedno precej močno protiitalijansko razpoloženje v Libiji, vendar sodi večina narodov v treh libijskih ozemljih, da morajo tujci, ki žive in delajo v Libiji, postati libijski državljani.

Italija pripravljena za skrbništvo v Somaliji

Lake Success, 4. amrca (Tanjug). Italija je obvestila glavnega tajnika OZN Trygve Lieja, da je pripravljena sprejeti skrbniške obveznosti nad Somalijo v skladu s sporazumom, doseženim v Ženevi med sedanjim zasedanjem Skrbniškega sveta. Italijanska nota poudarja, da se Italija in Velika Britanija že pogajata o prenosu pooblastil britanske uprave v Somaliji na Italijo.

Po resoluciji, sprejeti na tretjem zasedanju Generalne skupščine, se postavlja Somalija pod skrbništvo Italije za dobo 10 let od podpisa sporazuma za skrbništvo. Ta sporazum, kakor sodijo v dobro obveščenih krogih v Lake Successu, bo ratificiran, jeseni.

Koroški Slovenci protestirajo proti šovinistični protislovenski gonji

Celovec, 4. marca (Tanjug). Slovenska prosvetna zveza je poslala ministrstvu za prosveto na Dunaju pismo, v katerem ostro protestira zaradi protislovenske gonje, ki jo izvajajo šovinistične avstrijske stranke na Koroškem z namenom, kratiti pravico slovenskemu ljudstvu, da bi se slovenski otroci poučevali v šolah v materinem jeziku. V pismu zahtevajo od ministrstva za prosveto sprejem sklepa glede zahtev Slovenske prosvetne zveze, ki se nanašajo na prosvetne pravice koroških Slovencev.

»Gonja, ki jo izvajajo združene avstrijske stranke pod vodstvom fašistične »Zveze neodvisnih« proti zadnjim ostankom slovenskega jezika v šolah južne Koroške, je izzvala veliko ogorčenje med slovenskim prebivalstvom,« je rečeno v pismu. »Iz dneva v dan pošiljajo slovenska prosvetna društva Prosvetni zvezi kot edinemu predstavniku kulturnih interesov koroških Slovencev zahteve, naj podvzame vse, da bi se onemogočila akcija neodgovornih šovinističnih elementov. Vse slovensko prebivalstvo vidi v tej gonji, kateri je prav tako podlegla centralna avstrijska vlada, obnavljanje fašističnega nasilja na slovensko mladino na Koroškem. Ta gonja je napad na temeljne pravice koroških Slovencev, predvsem na pravice enakopravnosti na prosvetnem polju.«

»Slovenska prosvetna zveza,« nadaljuje pismo, »najostreje protestira proti tej neonacistični gonji in zahteva, da ministrstvo za prosveto podvzame potrebne ukrepe in ugodi zahtevam, ki jih je Prosvetna zveza koroških Slovencev predložila ministrstvu 18. septembra leta 1947, na katere pa do danes kljub urgencam ni prejela nobenega odgovora. V kolikor ministrstvo za prosveto ne smatra za potrebno, da bi odgovorilo na tako važno vprašanje, kot je rešitev vprašanja dvojezičnega šolstva na Koroškem, se bo Slovenska prosvetna zveza, da bi zaščitila najosnovnejše pravice koroških Slovencev na področju šolstva, morala obrniti na svetovno javnost ter jo opozoriti na krivice, ki se izvajajo nad Slovenci na področju šolstva. Slovenska prosvetna zveza ponavlja svoje zahteve od 18. septembra 1947 in pričakuje odgovor.«

Dejavnost Slovenske kmečke zveze na Koroškem

Celovec, 4. marca. (Tanjug.) Slovenska kmečka zveza za Koroško je v zadnjem času organizirala več uspelih tečajev in predavanj s področja kmetijstva. V februarju je bilo 36 predavanj, in sicer v Šmarjeti, Rožu, Bilčovsu, Vidri vesi, Št. Primožu, Kotmari vesi, Št. Janžu, Škofičah itd. Predavali so kmetijski strokovnjaki in veterinarji. Kmalu bodo predavanja v Ledenicah, Globasnici in Gornji Vesci. Poleg teh predavanj organizira kmečka zveza tudi strokovne tečaje za žene. Tečaji so že bili v Št. Primožu, v Podjuni in na Suhi, sedaj pa so v Škofičah, Vidri vesi in Žitari vesi.

Avstrija zahteva zmanjšanje zapadnih okupacijskih sil

Dunaj, 4. marca. AP poroča, da je avstrijska vlada zahtevala od ZDA, Vel. Britanije in Francije, da morajo zmanjšati svoje okupacijske sile v Avstriji. Note v tem smislu so izročili avstrijskim poslaništvom v Washingtonu, Londonu in Parizu.

Podobnega koraka niso storili v zvezi s sovjetskimi okupacijskimi četami v Vzhodni Avstriji.

PARIZ — V številnih francoskih lukah se je začela 24 urna stavka pristaniških delavcev kot demonstracija proti prihajanju ameriškega orožja, od katerega pride sedaj prva pošiljka. Na aerodromih se stavka nadaljuje in potniška letala danes niso mogla odleteti.

Španija priznala Bao Dajev režim v Vietnamu

Madrid, 4. marca. Reuter poroča, da so na seji španske vlade, ki ji je predsedoval Franco, sklenili, da bo Španija na zahtevo francoske vlade priznala Bao Dajev režim v Vietnamu ter vladi Laosa in Kambodže kot članice Francoske unije.

Ostavka poljskega trgovinskega atašeja v Kanadi

Ottawa, 4. marca. (Tanjug.) Trgovinski ataše poljskega poslaništva v Ottawi Tadeusz Wiewierowsky je podal ostavko. Nedavno so ga pozvali, da se mora vrniti na Poljsko, kar pa je odklonil. Tadeusz Wiewierowsky je peti član poljskega poslaništva v Ottawi, ki se ni hotel vrniti na Poljsko.

Britansko stališče do posaarskega vprašanja

Bonn, 4. marca. Po vesti AFP je uradni predstavnik britanskega visokega komisarja v Zapadni Nemčiji izjavil, da imajo francosko-posaarske razgovore v britanskem zunanjem ministrstvu za popolnoma zadovoljive«. Dodal je, da je iz besedila francosko-posaarskih konvencij razvidno, da se z njimi ne prejudicira rešitve posaarskega vprašanja v bodoči mirovni pogodbi z Nemčijo.

Razgovori med predstavniki Francije in Posaarja so bili zaključeni s podpisom petih konvencij, s katerimi se urejajo vprašanja francosko-posaarske gospodarske unije, pravice Francije do izkoriščanja posaarskih rudnikov in železnice ter druga vprašanja.

Dograjen je del dermatološke klinike

Ljubljana, 4. marca.

Minuli petek je Splošno stavbno podjetje v Ljubljani predalo svojemu namenu izvršene dele zgradbe dermatološke klinike v splošni bolnici v Ljubljani, v katero se se že vselili bolniki iz stare zgradbe.

Novi del zgradbe je povsem nova zgradba, izdelana po novih principih sodobne gradbene tehnike in v vseh ozirih ustreza moderni bolnici. Poslopje je zidano enonadstropno z visokim pritličjem in kletjo ter stoji kot prizidek k prejšnjemu oddelku 4 splošne bolnice za paviljonom kirurške klinike.

V novo stavbo se pride po predloženih stopnicah do pritličnih prostorov skozi ločene vhode za moške in ženske, kjer se nahaja sprejemnica za nove paciente. Ta sprejemnica je zvezana z ostalo bolnico in operacijskimi sobami.

V tem poslopju, ki ima lepe sončne in moderne bolniške sobe, je prostora za 100 bolniških postelj. Ko bo pa dograjen še preostali del klinike, bo prostora za 210 postelj. Sobe so prirejene tako, da bosta v eni sobi ležala po dva bolnika, nekaj je pa tudi večjih sob s skupnimi ležišči.

Za bolnike je preskrbljeno, da imajo na razpolago dnevno sobo, umivalnice, prostor za rentgen in razna druga obsevanja, vse to seveda poleg modernih operacijskih dvoran, posebnih sob za medicinske sestre, zdravnike itd. Na južni strani poslopja je ležalna terasa, ki pa še ni gotova. Za prenose raznega materiala v vertikalni smeri bodo služila moderna električna dvigala in jaški za vmetavanje perila.

L. Č.

Slovensko slikarstvo v dobi realizma

Ob razstavi v Moderni galeriji v Ljubljani

Ob sedanji razstavi slovenskega realizma v ljubljanski Moderni galeriji se nehote ustavimo pred vprašanjem: Kdaj se je začelo med Slovenci tako močno umetniško življenje, kje imajo te slike svoje korenine, svoje posredne in neposredne vzroke.

Vrsto pomembnih umetnikov raznih strok imamo Slovenci za časa baroka. Bili so to kiparji, rezbarji, slikarji, pozlatarji, gradbeniki in mizarji za pohištvo. Umetnik, umetnostni obrtnik in obrtnik so večkrat združeni v istem človeku. Njihova organizacija je srednjeveška oblika obrtniških cehov, ki ostane do prehoda v kapitalistične oblike. V tem času, na meji med 17. in 18. stoletjem, se začno bolj poudarjati razlike med umetnostjo in obrtjo.

Likovno umetnost na slovenskem ozemlju so razen narodne ustvarjali tuji ali potujčeni Slovenci. Najbogatejši in najpogostejši naročnik je cerkev, ki ni mogla po svojem bistvu gojiti v ljudstvu napredne in obenem sebi nasprotne sile. Drugi naročnik, plemič, je umetnine rabil za svoj grad ali mestno palačo. Poiskal si je umetnike, ki so že sloveli, skoraj izključno tujce. Redki Slovenci, ki so mogli razviti svoj dar in kasneje umetniško znanje, so iskali eksistenčno možnost in slavo zunaj domovine (Kavčič).

Po francoski revoluciji postane tudi pri nas pogostejši naročnik kot doslej bogati in napredni meščan (Trpinc, Smole itd.). Ta naroča predvsem portrete, svoje in svoje družine. Prvič se naš slikar lahko razmahne zunaj cerkvenega slikarstva in koraka s časom. Slika tudi krajine, portrete s krajino v ozadju, vsakdanje prizore (žanr), notranjost hiš, stanovanj (interier), razpored postav in predmetov v prostor (figuralna kompozicija), tihožitja; bori se še s starim poslepšavanjem oseb in stvari. Žene, otroci in možje so imeli svoj lepotni tip. Temu je moral slikar približati svoj model. Osebe so morale biti na sliki odlično oblečene, pokrajine so v romantični napihnjenosti vredne upodobitve zgolj pred navihtó, ob vzhodu ali zahodu sonca, skratka, ob nenavadni osvetljavi. Naše slikarje 19. stol. ovira predvsem dediščina cerkvenega baročnega slikarstva, ki ima že ustaljene oblike za boga, ko mora biti Madona mlada lepotica tudi ob 30-letnem sinu, angelčki ljubki, svetnice mile; vsi imajo neko cerkveno nošo in noben greh se ni zdel naročniku, če delo nikakor ni odgovarjalo zgodovinski resničnosti.

Sedanja razstava v ljubljanski Moderni galeriji nam odpira najprej bežen pregled čez naše prednike naših prvih realistov izza prvih desetletij 19. stoletja.

Langus se prebija skozi trde luščine tedanjih, realizmu nasprotnih, slogov in obdelav. Svojo ženo je naslikal po takratnem lepotnem tipu s povečanimi očmi, zmanjšanimi ustnicami, z rožnato navdihnjeno poltjo. Tudi v opravi, drži in nasmehu je taka, kot bi lahko bila, a njena vsakdanja obleka in kretnja to ni, čeprav sedi pri šivanju za šivalno mizico in so blazinice za igle in škarje predmeti, ki jih je imela vsak dan v rokah. *Stroj*, portretist zagrebških Ilircev, je na razstavi zastopan z »Možem z rdečo ovratnico«. Sestava črno-belo-rdeče barve je v tistem času že manira. Krajinarja *Karinger* in *Pernhart* nam prikazujeta slovensko zemljo, ki jo v njeni izmišljeni osvetljavi komaj spoznamo. Tako bi lahko predstavili tudi Švico, Italijo ali katero koli deželo: vse te krajine brez njih svojstvenih potez dobe, zemlje in umetnika.

Po Langusu se še ena generacija drži njegove smeri. To so večinoma njegovi učenci. Nato pa krenejo naši umetniki miselno, snovno in po tehniki upodabljanja odločno k realizmu, k resničnosti in stvarnosti.

Brata Janez in Jurij Šubic sta pri nas, po dobi svoje mladostne romantike in klasicizma, z vso močjo svoje umetnosti razgrnila realizem. Realistu ne zadoščajo klasične predloge, ne napihnjena romantika. Iz svoje delavnice, kjer slika rahlo osvetljene temačne postave, ki pa delujejo kot polno plastična in živa telesa in se z ostro, solidno risbo ločijo od ozadja, stopi zdaj slikar na plano. Tu se mu odpre neskončno novih vprašanj in možnosti. Slikar se mora nenehno učiti. Ne zadostujejo stare tehnike risanja, slikanja, mešanja in nanašanja barv. Ne zadostujejo stari vzorci in razporejanje figur na sliki. Kako upodobiti sončne žarke, drhteči zrak? Kako naj učinkuje podoba resnično in nosi obenem pečat svojega slikarja? Kajti še tako dosleden umetnik-realist ne more biti fotograf. Realist ne potrebuje več posebnih osvetljav, slika nam košček življenja, p r i n a s tedaj majhno, klavrno in večkrat ponižujoče, kot so ga vsi pojzkusili.

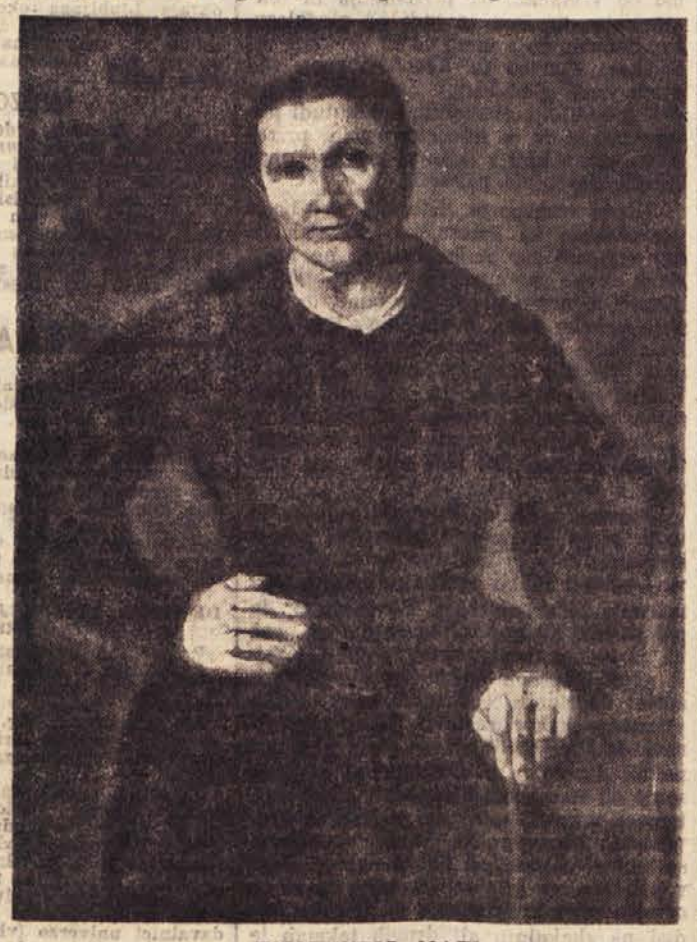

JURIJ ŠUBIC: MATI

Realizem kot vsaka druga struja je rezultat svojega časa. To je čas velikih nasprotij, katerega hitra in bujna rast toliko bolj sili k upodabljanju. Umetnik pa mora stati sredi dogajanja, biti mora pogumen, ne sme postavljati preozkih meja.

Centri Dunaj, Pariz, Monakovo in Barbizon so bili šole vodilnim slovenskim slikarjem 19. stoletja. Skoraj za vse: za brata Šubica, Petkovška, Ažbeta, Vesela, Kobilco in bodoče štiri impresioniste je značilno, da se vračajo v domovino kot priznani umetniki. Bolj kot jim tujina daje izurjenost, bolj jo rabijo za upodabljanje domače pokrajine, ljudi, razmer, ki jih poznajo od mladosti.

Janeza Šubica portreti domačih spadajo v oni prvi čas realizma, realizma iz delavnice. In vendar so mnogo več. Ti kmetje in domači gospodje so prvi resnični, na platnu globoko doživeti Slovenci, nič več merjeni po formah kakšnih lepotnih motivov.

Jurij Šubic ima na tej razstavi vrsto majhnih, tenko uglašenih slik iz Normandije.

Petkovšek je doma iz kraja, kjer je veleposestnik odjedal malim kmetom, tudi Petkovškovim, tisto bore zemlje. Slikar je to težko občutil, a ker se ni mogel izkričati, življenja predrugačiti, se je zakrknil. Zato so njegove slike tihi krik, ki pa bolj prevzame kakor tisoč glasov. Seveda je tedanja družba, ki je v taki umetnosti čutila nevarnega sovražnika, dasi tega ni priznavala, slike Petkovška z njegovo hudo socialno problematiko odklonila.

Ažbe, ki ima tedaj v Monakovem svojo šolo, je soliden realističen slikar in risar in komaj se ga dotakne mladostno kipeči impresionizem, takrat revolucionarna smer v slikarstvu. To je opaziti na razstavi pri njegovi plastično izdelani »Zamorki« in malo bolj slikoviti »Pevski vaji«.

Odrezavi *Vesel* je s portretom s samim seboj zadovoljnega vatikanskega »kardinala« stopil v vrste naprednih umetnikov.

V tej družbi je Petkovšku nasprotni tečaj duhovita in šegava *Ivana Kobilca*. Na razstavi sledimo njen razvoj od dela do dela; postave in obrazi postajajo mehkejši, a nikdar osladni. Vsi ti slikarji zavedno odklanjajo romantiko, a se jim ponekod le vtihotapi (glave lepih starcev, prizor branja ljubavnega pisma). Kobilca uporablja že kdaj novo tehniko slikanja, če se ji zdi primernejša, a nikdar ne postane impresionistični način slikanja pri njej sam sebi namen.

Pri Veselu, še bolj pri *Groharju*, *Jami* in *Sternenu* ter mnogih drugih vodi smer od prvotnega realizma v impresionizem, ki je Slovencem mnogo dal, vendar je pomenil marsikomu pot v slepo ulico. Tu mislim tiste, ki so dojeli zgolj obliko impresionističnega podajanja brez vsake organske, snovne in miselne zveze (Gustinčič), nikar pa onih mojstrov in del, ki so nam za vedno ostali veliki učitelji in visoka šola. Grohar in tovariši so morali priti, da so domačo pokrajino naslikali z umetniško silo in resnično, za razliko od prejšnjih krajinarjev, klasicistov in romantikov, kot jih vidimo tudi na tej razstavi (Karinger, Pernhart, mladi Janez Šubic).

Snovno se je Groharju približal *Žmitkov* Poc, ki pa v ubiranju barv in postavljanju figur daleč zaostaja. Približno na isti stopnji kot Žmitek so *Germ*, *Gvajc*, *Ogrin*, *Franke* in *Gril*.

Umetniki slovenskega realizma so delali v različnih dobah in vsak je človek zase. Tako so slike zdaj bolj zasanjane, zdaj čustvenejše, zdaj drznejše, zdaj bolj razumske, zdaj težje, zdaj vedrejše. Tudi se jim pozna na začetku več sorodnosti s prejšnjimi slogi in na koncu prehajanje v poznejše, zlasti v impresionizem. Imajo pa vse neko mero stvarnosti in tehtnosti, ki jih druži.

Razstava v Ljubljani dovolj verno prikazuje razvoj našega realizma v slikarstvu, ki nujno sledi iz klasicizma in romantike in je reakcija nanju. V času realizma samega pa zlasti lepo prikazuje slikarje, ki so nam dali kvalitetna, in one, ki so zapustili slabša dela.

Od prve umetniške razstave na osvobojenem ozemlju prihajajo na naše kulturne prireditve ljudje, ki jim je umetnost dotlej bila daleč. Zdaj moramo računati z njimi, z vedno širšo množico delovnih ljudi, kot s stalnim gostom tudi na razstavah likovne umetnosti. Pod tem vidikom moramo urejati kataloge naših razstav; pod tem vidikom bi morali imeti urejeno stalno strokovno vodstvo, kar bi ljudem olajšalo razumevanje umetnin.

Asta Znidaršič.

Mestna ljudska knjižnica v Ljubljani čaka

Mestna ljudska knjižnica v Ljubljani čaka poleg svoje 40-letnice obstoja tudi temeljite notranje preureditve. 1946. leta je bila sprožena misel, oskrbeti knjižnici primernejše prostore. Stanovanjskemu uradu so bili stavljeni razni predlogi, ta je izdal razne odločbe, ki pa so bile že pred izvršitvijo iz neznanih vzrokov preklicane, včasih spremenjene ali pa tudi razveljavljene. Zaradi velike stanovanjske stiske, ki jo Ljubljana še vedno preživlja, je misel na nove prostore sama po sebi padla.

Glede Mestne ljudske knjižnice, je bil napravljen načrt za preureditev njenih dosedanjih prostorov. Načrt predvideva tudi dodelitev celotne stavbe na Kongresnem trgu št. 7 v uporabo Mestni ljudski knjižnici. Knjižnica bi svoje poslovanje razdelila na tri oddelke, in sicer tako, da bi bila v pritličju čitalnica, v prvem nadstropju oddelek slovenskih literatur, oddelek germanskih in ostalih literatur pa v II. nadstropju. S tem bi se poslovanje knjižnice razmahnilo vertikalno po nadstropjih in ne horizontalno v eni etaži, kar bi bilo sicer ugodneje. V danih prilikah pa bi bila tudi taka rešitev zadovoljiva in potrebe knjižnice vsaj za dobo petih let rešene.

Ne smemo namreč pozabiti, da ima knjižnica danes že 45.000 knjig, in da še vedno narašča, na drugi strani pa, da jo letno obišče okrog 67.000 obiskovalcev in to brez pionirjev, ki imajo svoj oddelek knjižnice v Gradišču. Zahteve vseh teh tisočev obiskovalcev, ki želijo boljšega poslovanja v knjižnici, opravičujejo težnjo in zahtevo, da se s preureditvijo prične takoj! Kaj nam sicer koristijo sklepi II. kongresa Ljudske prosvete, ki se je vršil pred nedavnim.

Pretesni, temni in nehigienični prostori so muka za prerivajoče se obiskovalce in za nameščence, ki morajo včasih iskati zahtevanih knjig z lestvami na 4 m visokih knjižnih policah! Tako marsikak obiskovalec nejevoljen in naveličan čakanja odide — brez knjig. Sicer pa, oglejte si to poslovanje zlasti v poznih popoldanskih urah. Morda se bo z ozirom na te vrstice še kdo oglasil in povedal svoje mnenje glede Mestne ljudske knjižnice.

Morda bo kdo mislil, da je bilo o zadevi dosedaj premalo govorjenega in da merodajni oblasti to stanje ni bilo zadostno pojasnjeno in obrazloženo. Nešteto vlog, poročil in odločb ter predlogov v arhivu Mestne ljudske knjižnice priča o tem, da so bili storjeni vsi možni koraki, a dosedaj — brezuspešno!

Pri osebnih intervencijah o tem vprašanju in na istočasna pojasnila, kako so urejene ljudske knjižnice v Beogradu, Zagrebu, Splitu in našem malem Celju, smo slišali odgovor: »Pa se preselite s svojimi knjigami v Celje«, ali pa: »Za poslovanje vsake knjižnice zadostuje en sam človek« itd.

Na ta način nam bo umljivo, zakaj se to vprašanje v Ljubljani ne premakne z mrtve točke in zakaj nas druga mesta prehitevajo v organizaciji ljudskih knjižnic.

L.

V poljčanskem okraju bo letos 40 izobraževalnih tečajev

V tekmovanju pred drugim kongresom Ljudske prosvete Slovenije se je kulturno-prosvetno delo v poljčanskem okraju zelo razmahnilo. V tem času je bilo ustanovljenih 23 novih ljudskoprosvetnih društev. Skupno je danes v okraju 30 društev, med katerimi je 6 sindikalnih, 21 izobraževalno-umetniških, tri društva pa so kulturnoprosvetna. Nekatera društva so pokazala že lep napredek. Tako zasluži priznanje sindikalno društvo »Brata Simončiča« v Rogaški Slatini, ki ima poleg dramatske, pevske, godbene, folklorne in likovne skupine že prav znan pionirski orkester. V Rogaški Slatini imajo tudi najboljšo knjižnico v okraju, ki ima okrog 860 knjig. Zelo aktivno je sindikalno društvo »Borisa Vintorja« v Zrečah. Društvo ima 7 sekcij in kvalitetno dramatsko skupino, ki je že večkrat gostovala. Folklorna skupina iz Zreč je najboljša v okraju in je z uspešnimi nastopi dala pobudo za ustanavljanje folklornih skupin drugod.

Vaška izobraževalno-umetniška društva nočejo zaostajati za sindikalnimi. Lepe uspehe obetajo po nekaj mesečnem delovanju kmečka društva: IZUD »Anice Černejeve« v Makolah, kjer obstaja celo filmski krožek in si nameravajo zdaj, ko so dobili elektriko, oskrbeti tudi filmsko aparaturo; društvo »Vladimirja Nazora« v Podčetrtku, ki ima dramatsko, folklorno, šahovsko in izobraževalno skupino, godbo na pihala in pevski zbor ter je pokazalo doslej precejšnjo agilnost. Društvo »Franca Grila« v Zbelovem si je zdaj ustanovilo moški pevski zbor. Dobro kmečko društvo je tudi v Šmartnem pri Pohorju in še druge.

Okrajni odbor LP v Poljčanah je prejel za uspešno kulturnoprosvetno delo 50.000 din nagrade. Tu so med drugim zelo dobro pripravili izobraževalne tvečaje, pri čemer so sodelovale vse množične organizacije na čelu s celotnim okrajnim aktivom. — Izobraževalni tečaji so najbolje obiskani v Sladki gori, kjer je 60 tečajnikov, nato v Florjanu in Podčetrtku. V kratkem bo delalo v okraju 40 izobraževalnih tečajev, katerim se bodo priključili še razni praktični tečaji.

Pred volitvami pripravljajo vsa ljudskoprosvetna društva kulturne prireditve s političnimi predavanji, obenem pa se pripravljajo na kategorizacijsko tekmovanje posameznih skupin.

KLO Rogaška Slatina je sprejel proračun

Rogaška Slatina, 4. marca.

V četrtek 2. marca je imel plenum KLO Rogaška Slatina javno sejo, na kateri so razpravljali o proračunu za leto 1950. Dohodki iz proračuna se bodo črpali iz krajevnih gospodarskih podjetij, dohodnine itd. Glavni izdatki so za šoli, ki sta v KLO Rogaška Slatina dve, za ureditev cest in za javno razsvetljavo v Rogaški Slatini. Izterjali bodo morali vse zaostale davke za leto 1949.

Krajevnih gospodarskih podjetij se je z uspehom vključila med socialistična podjetja krojaška delavnica. V zimskih mesecih so napravili 4000 plaščev in 2000 smučarskih oblek za industrijske šole. V veliko moč so delavnici električni prikrojevalni stroji.

Zdravstveno stanje Rogaške Slatine v letu 1949 je bilo zadovoljivo. V letu 1949 je bilo 37 rojstev, umrlo jih je 17, porok pa je bilo sedem.

Zaslužni frontovec je bil odlikovan

Gor. Radgona, 4. marca.

Markovič Anton, viničarski sin iz Rožičkega vrha, je bil zaradi posebnih zaslug, ki si jih je pridobil pri izgradnji socializma svoje vasi, te dni odlikovan od Izvršnega odbora Ljudske fronte Jugoslavije z medaljo Ljudske fronte.

Tovariš Markovič je danes načelnik zadružnega sektorja na poverjeništvu za kmetijstvo, nad 25 let pa je bil gradbeni delavec. Že med okupacijo je ustanovil v domačem kraju Osvobodilno fronto in bil njen prvi sekretar. Njegova zasluga je, da so v njegovem rojstnem kraju nedavno ustanovili zadružno ekonomijo, ki se je v letošnjem letu preosnovala v kmečko obdelovalno zadrugo. Med prvimi je ustanovil v svoji vasi rdeči kotiček in knjižnico, ki šteje danes okrog 200 knjig. Režiral je več gledaliških iger in organiziral več drugih kulturnih prireditev. Tudi zadružni dom v Rožičkem vrhu je njegovo delo.

č.

Vaški saboter pred sodiščem

Ljubljana, 3. marca.

Včeraj se je pred okrajnim sodiščem za okraj Ljubljana-okolica zagovarjal zaradi gospodarske sabotaže L e n a r č i č Franc iz Bresta št. 15, posestnik s 16½ ha zemlje. Lenarčič v letu 1949 ni izpolnil nobene obvezne oddaje. Tako je oddal krompirja kar 1700 kg premalo, dočim ga je doma imel še 3000 kg, kar bi mu za njegovo 3 člansko družino in ostale potrebe zadostovalo, čeprav bi oddal zaostanek! Mleka bi moral oddati 1400 l, oddal ga je pa samo 500 l! Ko je prejel odločbo, je ves razburjen pritekel z njo na KLO in se razburjal, da je ne prevzame, da njemu ne bo nihče predpisoval, kolko mleka bo oddal, še manj pa, kdaj ga naj da! Tudi ni hotel sprejeti odločbe o oddaji 5 prašičev, od katerih je oddal samo enega, češ da ne podpiše, ker »se mora prej informirati na ministrstvu, ali je prav, da se njemu predpiše oddaja prašičev.«

Pred sodiščem se je izgovarjal, da nima toliko živine, da bi oddajam zadostil. Seveda, ko je pa redil na tako velikem posestvu le dve kravi in dva prašiča! Zato mu je pa OLO določil toliko obvezne reje živine, kolikor zmore njegovo gospodarstvo in kolikor je živine redil že pred vojno. To pot se ni pritožil. Ve namreč, da njegovo posestvo zmore rejo 9 glav goveje živine. Lenarčiča je sodišče spoznalo za krivega ter ga obsodilo na eno leto odvzema prostosti s prisilnim delom in popolno zaplembo njegovega premoženja. — P. J.

3 kg dnevno namesto 21 kg

Ajdovščina, 4. marca.

Lesno industrijsko podjetje v Ajdovščini je leta 1948. postavilo na svoji žagi polnojarmenik, ki ga je dobilo iz ČSR. Ta polnojarmenik je imel montiran aparat za mazanje na pritisk in je porabil v osmih urah najmanj 7 kg mazilnega olja. Ker je bila s tem poraba maziva precej potratna, je gaterist Andrej Blaško večkrat premišljeval, kako bi se dala poraba omejiti. Posvetoval se je s šefom strojnega parka tov. Rafaelom Bevkom in z glavnim strojnikom Benjo Kovačem. Vsa trojica je sklenila, da je treba izdelati novo mazilno napravo. Tov. Kovač se je takoj poglobil v to zamisel ter po temeljitem preudarku do potankosti izdelal novo mazilno napravo, ki jo je namesto dosedanje pritrdil na polnojarmenik. Po 14dnevnem opazovanju se je pokazalo, da porabi zdaj polnojarmenik v 24 urah namesto 21 le 3 kg maziva, t. j. 18 kg manj, kar znaša letno 5616 kg ali 106.704 din prihranka.

S.

Žene v Strnišču tekmujejo za svoj praznik

Ptuj, 4. marca.

Žene v Strnišču se že dalj časa pripravljajo na praznik 8. marca, ki ga bodo proslavile z akademijo. Na svojem sestanku so napovedale tekmovanje organizaciji AFŽ Majšperk. V organizaciji AFŽ bodo vključile vse žene, pomagale bodo pri volitvah v zvezno skupščino in siromašnim družinam. Poleg teh sklepov so se obvezale, da bodo pomagale pri otvoritvi otroških jasli v Strnišču. — K. Č.

Ljudska tehnika v radgonskem okraju

Ljudska tehnika letos kar dobro izvršuje svoje naloge. Uredila je učilnico avtomoto društva v Gornji Radgoni. V sklopu avtomoto društva se lepo razvija tudi skupina v Slatini Radenci, ki si je nabavila avto za šolanje na lastno pobudo in ima šoferski tečaj. Šoferski tečaj je tudi v Gornji Radgoni. Med 44 tečajniki v Gornji Radgoni je največ delavcev in kmetov. Zelo agilen je tudi avtomoto krožek pri Antonu.

V nekaj dneh pa se bo začel traktorski tečaj v Črncih, ki se ga bodo prvenstveno udeležili člani kmečkih obdelovalnih zadrug, potem pa vsi ostali, ki kažejo za to stroko zanimanje. V zadnjem času se je v Gornji Radgoni razvilo tudi radioamaterstvo. V okviru podjetja »Radio-elektro« je bil ustanovljen radi krožek. — —č.

Iz raznih krajev

Ljutomer. — Na državnem posestvu v Jeruzalemu so 10 delavcev, ki so se posebno izkazali pri tekmovanju v rigolanju zemlje, razglasili za udarnike: Anton Belšak, Janez Belšak, Vinko Breznik, Stanko Breznik, Anton Krajnc, Janez Horvat, Marko Rakuša, Anton Žaubot, Alojz Majcen in Ivan Fekonja. Vsi imenovani so bili tudi pobudniki celotnega tekmovanja, ki ga je kolektiv državnega posestva v Jeruzalemu napovedal vsem državnim posestvom in vinogradniškim zadrugam v Sloveniji. Tekmovanju pa sta se odzvala le drž. posestvo v Gornji Radgoni in vinogradniška zadruga v Železnih dveriih. Zdaj je kolektiv napovedal predvolivno tekmovanje vsem državnim posestvom in zadrugam v Sloveniji. — L. J.

Ljutomer.— V domu igre in dela v Jeruzalemu smo te dni dobili električno razsvetljavo. S tem je tukajšnji DID mnogo pridobil saj bo nudil odslej našim najmlajšim veliko več udobnosti. Največ zaslug za napeljavo elektrike imata tov. Marjan Regalj upravnik za gradnje na kmetijskem ministrstvu in tov. Vojko Jagodič, upravnik mladinskega doma v Veržeju. — M.

Trbovlje. — Prejšnji teden je bil v Trbovljah otvorjen prvi lutkovni oder. Organizatorji tega krožka so mladinci filmskega krožka. Lutkovne predstave povezujejo s prikazovanjem ozkega filma, kar je v splošno zadovoljstvo vseh, posebno pa najmlajših.

Trbovlje. — Na povabilo sindikalne podružnice rudarjev v Trbovljah so se v petek odzvali zadružniki krškega okraja in prišli med trboveljske rudarje. Pred rudniško restavracijo v Trbovljah jih je pozdravil sekretar okrajnega odbora OF Trbovlje in zastopnik sindikata rudarjev, ki sta jim izrekla dobrodošlico in jim želela, da bi se med rudarji dobro počutili. Zadružniki so si ogledali jamske naprave na zapadnem obratu in tovarno rudarskih strojev v CRD. Potem so bili v družbi rudarjev do odhoda večernega vlaka. — Š.

Žiri. — V Žireh so 1. t. m. odprli prvo šolsko kuhinjo. V njej bo dobilo hrano 186 najpotrebnejših dijakov in šolarjev. Vdrževala jo bodo podjetja TSČ, KLO in množične organizacije, prispeval pa bo tudi OLO Kranj.

Kranj. — Mestni ljudski odbor bi lahko razširil svojo komunalno dejavnost tudi na ustanovitev zelo potrebne pralnice in likalnice, ki je ni v mestu in jo široke množice delavcev in delavk zelo pogrešajo. — T.

Kranj. — Ne vemo, čemu je nastal zastoj v rednem dobivanju živilskih nakaznic ta mesec. Na OLO, MLO in KLO še do danes ni prejelo okrog 300 uslužbencev živilskih nakaznic, čeprav so vsi vezani izključno samo na garantirano preskrbo. Razen tega tudi ni rednih mesečnih prejemkov. — T.

Kranj. — V Kranju bodo v počastitev 8. marca in zveznih volitev odprli v tem mesecu dvoje otroških jasli. MO AFŽ je pripravil Slavčevo vilo na Jezerski cesti, ki s svojo okolico in gradnjo povsem odgovarja svojemu namenu. V Iskri pa so zgradili novo stavbo, ki bo sprejela nad 50 otrok. — T.

Rogaška Slatina. — Dne 1. marca je bilo v Rogaški Slatini lepo obiskano predavanje o ekonomskih odnosih med socialističnimi državami. Navzoči so s pozornostjo spremljali predavanje, ki je bilo eno najbolj uspešnih. Predavatelj tov. Tramšek je snov temeljito obdelal. Za njegov trud se mu je z burnim odobravanjem zahvalila polna dvorana Slovenskega doma.

Šah

KATALONSKA OTVORITEV

Beli: O. Ulvestad Črni: Ing. Vidmar ml.

1. d2—d4, Sg8—f6, 2. Sg1—f3, d7—d5, 3. c2—c4, e7—e6, 4. Sb1—c3, Lf8—e7 (Črni se brani z ortodoksno obrambo damskega gambita.) 5. g2—g3, (Prehod v katalonsko otvoritev v manj raziskane vode.) 5. . . . 0-0, 6. Lf1—g2, Sb8—d7, 7. Dd1—b3, (Grozilo je d : c in beli bi imel težave z osvojitvijo kmeta na c4) 7. . . . c7—c6, 8. c4 : d5, (Ideološka poteza, ki črnemu samo olajša razvoj damskega lovca.)

8. . . . e6 : d5, 9. 0—0, Dd8—b6, (Zelo važna poteza. Če bi črni igral lahkomiselno takoj 9. . . . Te8, bi sledilo 10. e4!, d : e, 11. Sg5! in beli bi dobil močan napad. Zato je potrebno najprej pregnati belo damo s polja b3. Kmečja dam na b6 ne prihaja v poštev, ker bi črni imel precej boljšo končnico.) 10. Db3—c2, Tf8—e8, 11. Tf1—d1, Sd7—f8, 12. Sf3—e5, Sf6—g4! (Črni mora takoj prepoditi skakača z e5, drugače bi se tam definitivno nastanil.)

13. Se5—a4, (Črna dama na b6 zelo moti razvoj belega, vendar se lahko sedaj mirno vrne na d8, ker je že itak opravila svojo nalogo.) 13. . . . Db6—d8, 14. e2—e4, (Edina možnost belega da pride do iniciative.) 14. . . . d5 : e4, 15. Lg2 : e4, Sg4 : e5, 16. d4 : e5, Sd8—a5, 17. f2—f4, (Beli je primoran, da na ta način slabi kraljevo krilo. Na 17. Lf4 bi črni sledilo g5 in kmet na e5 je izgubljen.)

17. . . . Lc8—g4, (Črni je sedaj razvil vse svoje figure in stoji odlično.) 18. Td1—f1, Lg4—h3, 19. Le1—d2, Le7—b4, 20. Ld2 : b4, Da5 : b4, 21. Tf1—e1, Ta8—d8, 22. Sa4—c3, (Dopleširani skakač se vrača na polje c3, odkoder bo lahko uspešneje posegel v igro.) 22. . . . f7—f6, (Važna poteza, ki razbija belo središče.) 23. e5 : f6, g7 : f6, (Netočna poteza, ki stane črnega kmeta. Pravilno je bilo 23. . . . Dd4+, 24. Df2, Df2:+, 25. Kf2:, Td2+, 26. Te2, Te2:+, 27. Ke2:, g:f, 28. Kf3, f5, 29. Lc2, Se6, 30. Lb3, Kg7 itd.)

24. Ld3 : h7+! (Seveda, saj črni sploh ne more vzeti lovca zaradi 24. . . . Sh7, 25. Dg6+, Kf8, 26. Dh7: in črna kraljeva pozicija bi bila zelo oslabljena.) 24. . . . Kg8—g7, 25. Te1—e8, (Beli je osvojil kmeta in sedaj menja trdnjavi, da bi vzel pretečemu črnemu napadu ostrino. Vendar s to menjavo prepušča črnemu e linijo, kar se pozneje bridko maščuje.) 25. Td8 : e8, 26. Lh7—d3, (Edina poteza. Navidez je bilo boljše 26. Le4, vendar bi to stalo figuro po 26. . . . Te4, 27. Se4 :, Lf5 itd., ali pa 27. De4:, Db2: itd.)

26. . . . Db4—d4+, 27. Kg1—h1, Lb3—g5! (Grozi mat ali izguba dame. Napad črnega postaja zelo močan.) 28. Ta1—f1, (Samo poteza 28. Lf1 je dajala izglede na rešitev, n. pr.: 28. . . b5, 29. Lg2, b4, 30. Da4! Df2, 31. Se4. Te4:, 32. Le4:, Lf3+, 33. Lf3:, Df3:+, 34. Kg1, De3+, 35. Kg2, De2+ in črni drži remi z večnim šahom. Ta obramba pa je precej skrita.)

28. . . . b7—b5, (Grozi pregnati skakača z dobrega položaja. Črni ne sme dati belemu oddiha. Zelo močno je bilo tudi 28. . . . Te1 ker črni ne sme vzeti trdnjave zaradi 29. . . . Lf3+. Na 28. . . . Te1, bi moral beli odgovoriti 29. h3, Lf3+, 30. Kh2, Te3, 31. Lf5, b5! z nevzdržnim napadom.) 29. Kh1—g2, (Najboljša obramba, ki pa tudi ne pomaga več. Slabo bi bilo 29. Lf5 zaradi Lh5 in črni lovec bi preko f7 zasedel važno diagonalo h1—a8.)

29. . . . Te8—e3, 30. Ld3—f5, Lg4—h5, 31. a2—a3, a7—a5, 32. Tf1—f2, (Črni je pretil z b4 prepoditi skakača in nato Te2.) 32. . . . b5—b4, 33. a3 : b4, a5 : b4, 34. Tf2—d2, (Beli se je zanašal na to vmesno potezo. Na Se4 bi sledilo namreč Dd5.)

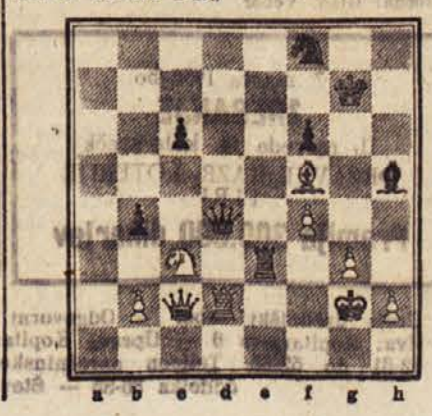

a b c d e f g h

34. . . . Lg4—f3+, 35. Kg2—h3, (Zopet edina poteza. Na 35. Kf1 bi sledilo 35. . . . Te1+ in nato mat z damo na g1.) 35. . . . Dd4—e4, 36. Se3—a4, (Ta poteza omogoči zelo hiter konec. Malo več odpora je dajalo 36. Sd1, Df1+, 37. Kh4, Te8, in beli proti pretnji Sg6+ in Th8+ nima obrambe.) 36. . . . De4—g8!! (Beli kralj je v matni mreži. Grožnja Dh8+ se ne da več parirati.) 37. Kh3—h4, (Beli po nepotrebnem zavlačuje partijo. Konec je jasen.) 37. . . Dg8—h8+, 38. Lf5—h7, Lf3—e4!

Beli se je vdal. Grozi mat ali izguba dame. Kombinatorno zelo bogata partija.

(Komentiral internacionalni mojster ing. Miljan Vidmar.)

Razpis turnirja drugokategornikov za prvenstvo LR Slovenije

Šahovska zveza Slovenije razpisuje turnir igralcev II. kategorije za prvenstvo LR Slovenije za leto 1950. Pravico udeležbe imajo vsi, pri ŠZS registrirani igralci, ki jim je priznana II. kategorija. Igralci, ki se nameravajo udeležiti turnirja, morajo vložiti prijave pri ŠZS, Ljubljana, hotel »Union« do 10. marca.

Turnir drugokategornikov se začne 15. marca in bo trajal predvidoma do konca meseca. ŠZS si pridržuje pravico, da glede na število prijav odredi kateri igralci bodo uvrščeni na turnir v Ljubljani, odnosno v kakem drugem kraju. V primeru majhnega števila prijav bo turnir samo v Ljubljani.

Potne stroške za igralce nosi matični klub, odnosno sekcija ali aktiv. Oskrbo bo organizirala ŠZS, vendar morajo izvenljubljanski igralci prinesti s seboj polmesečno živilsko nakaznico.

Igralci, ki bodo na turnirju osvojili 75% ali več možnih točk si pridobe I. kategorijo in hkrati pravico udeležbe na zveznih turnirjih igralcev I. kategorije. Za zmagovalce turnirja so predvidene nagrade.

•

Mariborski šahist Rupar Rihard je odigral z dobrim uspehom dve simultanki z delavci in nameščenci Elektrovine v Mariboru.

Na brzopoteznem turnirju za prvenstvo Maribora v februarju je zmagal Jože Mikunda z 9 in pol točkami od 11 možnih. Sledeč: Rupar Rihard 8, dr. Nemec Janez 7 in pol, Horvat 6 in pol, Kos, Fišer Jože, Rupar Emil, Guzelj, Merlak, Kvirin, Cizelj Vlado itd.

16 LET JE VODILA PLANICA

O planiški veliki skakalnici, na kateri bodo v dneh od 12. do 19. marca zopet javne ekshibicije, je izjavil švicarski mojster Fritz Tschannen, da ni samo največja, ampak tudi najboljša in najsigurnejša skakalnica na svetu. Prav te dni pa smo brali, da ni več največja, kajti v Oberstdorfu v Zapadni Nemčiji so zgradili mamutsko skakalnico, ki je za nekaj metrov višja. Seveda pa ostane pomen Planice v mednarodnem športu kljub temu nezmanjšan. Do leta 1934, ko je ing. Stanko Bloudek zgradil v Planici prvo skakalnico izrednih dimenzij, se je zmogljivost skakalcev vzpenjala prav počasi navzgor, čeprav so Norvežani že leta 1838. uvedli redno skakalno prireditev v Holmenkolenu. Naslednja razpredelnica naj pokaže polstoletni razvoj smuških skokov.

1900 Tandberg, Norveška 35.5 m
1909 Smith, Norveška 45 m
1916 Omtvedt, Norveška 58 m
1918 Haugen, Norveška 65 m
1926 Nelson, Norveška 73 m
1928 B. Ruud, Norveška 76.5 m
1931 S. Ruud, Norveška 81 m
1934 B. Ruud, Norveška 92 m
1936 Bradl, Avstrija 101 m
1948 Tschannen, Švica 120 m
1950 Netzl, Švedska 135 m

Kakor vidimo na razpredelnici najdaljših skokov, je bil razvoj do Planice (1934) postopen in počasen. Ves čas so vodili Norvežani. Tudi v Planici so bili najprej med zmagovalci, pozneje pa se niso več udeleževali tekem. In tako naletimo na listi najzmogljivejših skakalcev tudi po enega Avstrijca in Švicarja. Medtem so zgradili veliko skakalnico v Oberstdorfu v Zapadni Nemčiji. Planica, ki je vodila 16 let, je prav te dni glede dolžine skokov izgubila primat.

Postavlja se vprašanje: Ali je možno, da bi dosegli prihodnji teden v Planici še daljše skoke? Da bi mogli odgovoriti na postavljeno vprašanje je potrebno, da primerjamo dimenzije obeh skakalnic, v kolikor so nam na razpolago.

Dimenzije velikih skakalnic v Planici in Oberstdorfu: višinska razlika od izteka do starta v Planici 154 m (v Oberstdorfu 161 metrov); dolžina skakalnice v Planici 426 metrov (Oberstd. 500 m); kritična točka v Planici 110 m (Oberstd. 120 m); rekord skakalnice v Planici 120 m (v Oberstd. 135 m).

Zvedeli pa smo, da je ing. Bloudek medtem skakalnico v Planici nekoliko spremenil. Zato je verjetno, da bodo dosegli letos tudi skoke čez 120 m. Če gledamo nazaj na 16-letni razvoj Planice, ugotovimo, da je projektant skakalnico večkrat spremenil. Že lansko leto je bilo govora o tem, da bo nekoč skakalnica mnogo večja. To bo pri nas tem laže doseči, ker razpolagamo z obilnimi izkušnjami.

Skakalnica v Planici pa ni bila velepomembna samo za razvoj skakalnega športa v svetovnem merilu, zelo veliko je pripomogla tudi k napredku našega smučarstva, posebej skakanja. Tem prej, ker smo začeli zelo pozno. Ko so v daljnem svetu, že skakali 50 m in več, nismo imeli pri nas niti smučarskega športa, niti skakalnice. Prva slovenska skakalna tekma je bila leta 1921 v Bohinju, seveda z zelo skromnim uspehom, saj je znašal najdaljši stoječi skok le 9 m. Takrat je bilo možno s skokom 9 m doseči državno prvenstvo, dandanes pa bi tak rezultat niti ne zadostoval za klubsko pionirsko tekmo.

V naslednjem objavljamo pregled razvoja skakalnega športa v Jugoslaviji:

1921 Pogačar, Bohinj 9 m
1927 Pogačar, Mojstrana 25 m
1931 Šramel, Bohinj 36 m
1933 Palme, Innsbruck 51 m
1934 Dečman, Bled 55 m
1934 Novšak, Planica 66 m
1935 Šramel, Planica 72 m
1936 Novšak, Planica 89.5 m
1941 Finžgar, Planica 95 m
1948 Polda, Planica 109 m.

Tako so naši skakalci napredovali od prve prireditve v Bohinju do zadnje na veliki skakalnici v Planici točno za 100 m. Večjega pomena pa je dejstvo, da je bilo vedno več zanimanja za skakalni šport. Dandanes imamo že lepo vrsto skakalcev, ki nastopajo na domačih in inozemskih tekmah. Samo na 80 m skakalnici v Planici, ki je skoraj tako velika, kakor prvotna skakalnica leta 1934, jih bo nastopilo prihodnji teden 15!

Pomen planiškega tedna pa seveda ni samo v skakalnih prireditvah. Letošnji spored obsega tudi alpske discipline in tek na smučeh. Tako je tudi planiški teden izraz vsestranosti, ki je tako značilna za novo fizkulturo FLRJ. Najmočnejša težnja prireditelja je v tem, da bi se na planiškem tednu vsako leto nove množice delovnih ljudi na lastne oči prepričale o lepotah zimskega športa. Od navdušenja za stvar do aktivnega udejstvovanja na smučeh, potem ne bo več daleč.

Navodila posetnikom planiškega tedna

Uspeh planiškega tedna ni odvisen samo od vremena, od prireditelja in tekmovalcev, odvisen je tudi od gledalcev. Predvidoma bo v dneh od 12. do 19. t. m. obiskalo Planico in Kranjsko goro več deset tisoč gledalcev. Zato naprošamo vse prireditelje ekskurzij, kakor tudi posameznike, da v interesu uspele prireditve, kakor tudi v lastnem interesu upoštevajo naslednja navodila.

Glede transporta. Izletniki naj bodo pravočasno na železniških postajah in naj vstopajo kar najhitreje, da ne bodo imeli vlaki zamude. Tistim, ki bodo v Planici le nekaj ur, priporočamo, da pustijo smučke doma. Promet bo s tem olajšan, ljudje bodo hitreje vstopali in izstopali. Vsi naj računajo s tem, da bo v Planici v jutranjih in večernih urah mraz, zato naj se zimsko oblečejo. Na to je treba opozoriti zlasti šolsko mladino! Hrano, po možnosti tudi pijačo, naj vzamejo s seboj.

Športno vedenje. Najboljša publika je tista, ki je na športni prireditvi nepristranska. Zelo je koristno, če so gledalci vsaj kolikor toliko poučeni o načelih tekmovanja in ocenjevanja. Poudarjamo, da pri skokih ne gre toliko za daljino, pač pa za lepoto in sigurnost izvedbe. Krajši skok, izveden stilno lepo, zasluži s strani športnega občinstva prav toliko priznanja kakor rezultat, ki ima prednost daljine. Dalje opozarjamo gledalce na to, da uspeh v skakanju ni odvisen samo od znanja in borbenosti skakalcev, temveč v veliki meri od snežnih in vremenskih razmer. Na veliki skakalnici so možne dolžine od 100 m naprej samo v primeru, če je zaletišče hitro in če je ozračje mirno. Priznanje za uspehe bodisi na skakalnih ali drugih tekmah je zadeva vljudnosti in razumevanja. Če so gledalci zadržani, »mrtvi«, kakor pravimo, tedaj je tudi v tekmovalcih manj veselja do nastopanja. Gledalci, ki so na športni višini, se pri smučarskih skokih ne vprašujejo kdo je skočil, tudi jim ni merodajno koliko je skočil, temveč kako!

Občinstvo naj bo v vsem disciplinirano. Lansko leto smo opazili glede discipline gledalcev več napak. Nakatere druščine so ob jutranjih urah kurile ogenj prav v bližini skakalnice, tako da je bilo vse v dimu. Večkrat smo slišali po zvočniku napovedovalca, ki je prosil občinstvo, naj ne stopa na iztek skakalnice. Spričo velikega navala občinstva je na takih prireditvah potrebna obzirnost in najstrožja disciplina. Predpisi veljajo za vse enako, zato posamezni »znanci«, vidnejši športniki itd. ne smejo zahtevati od funkcionarjev izjem. Domovi v Planici in bližnji okolici bodo zasedeni po tekmovalcih, časnikarjih, funkcionarjih in drugih organih (film, reditelji, itd) in spričo malega prostora naj bodo pristopni za publiko. Isto velja tudi za sodniško, časnikarsko in filmsko tribuno. Prostor za občinstvo bo spodaj okoli iztoka. Hoja ob robu strme skakalnice bo prepovedana, da ne bi prišlo do nesreč ali sicer do drugih motenj prireditve. Tudi pri tekmah v smuku, slalomu in teku je važno, da so gledalci disciplinirani. Znana razvada je v tem, da se hočejo vsi »znanci in prijatelji« sukati na startu ali cilju okoli službenih funkcionarjev. To je navadno začetek nereda. Zato bo poskrbljeno, da bodo pri vseh prireditvah gledalci v velikem polkrogu in bodo tako bolje videli, hkrati pa ne bodo motili prireditve. Važno je končno tudi pri slalomu, da gledalci ne stoje ob količih, ker tako zmanjšujejo preglednost in s tem motijo tekmovalce. Prav posebna disciplinranost je potrebna na skakalni prireditvi. V trenutkih, ko se skakalec pripravlja na skok, kakor tudi med letom, je potrebna popolna tišina.

V Holmenkollnu

Tone Pogačnik dvainšestdeseti v teku na 17 km

Holmenkollen, 4. marca. — Danes je bilo tukaj tekmovanje v teku na 17 km dolgi progi, kjer je med 250 tekmovalci nastopilo tudi 6 Jugoslovanov. Jugoslavijo so zastopali: Tone Pogačnik, Jože Knific, Tone Razinger, Braco Sinko, Matevž Kordež in Janez Rožič. Poleg naših tekačev so nastopili najboljši Norvežani, Švedi, Finci in Danci. Naši tekmovalci so dosegli naslednja mesta: 62. Tone Pogačnik 1:23,25; 74. Jože Knific 1:24,23; 96. Tone Razinger 1:26,27; 99. Braco Sinko 1:26,55; 108. Matevž Kordež 1:28,26; 120. Janez Rožič 1:29,55. Včeraj zvečer bi morale biti nočne skakalne tekme v predmestju Osla, ki pa sta jih preprečila močna odjuga in močan veter. Skakalci in to samo nekateri so izvedli po en skok. Klančnik je skočil 52, najboljši Norvežan pa 53 m.

Holmenkollen. — Na seji norveške Smučarske zveze je bilo določeno, da bo sodelovalo na tekmovanjih mednarodnega planiškega tedna 7 Norvežanov. Zvedeli smo tudi za imena skakalcev, ki so Gerog Thrane, Arnehul, Reidar Andersson in Simone Slattvik.

PRVENSTVO MARIBORSKE OBLASTI V ODBOJKI

Ptuj. — Oblastno tekmovanje v odbojki za zimski pokal se je odigralo v nedeljo v Ptuju v telovadnici. Udeležilo se ga je 5 moštev in sicer Kovinar iz Maribora, Mladost iz Ptuja, Št. Pavel, Bistrica in Radnik iz Dol. Lendave. Moštvo Kovinarja je bilo bolj enotno kot vsa ostala moštva. Zmagal je zasluženo Kovinar, ki je v finalni tekmi premagal Mladost iz Ptuja z rezultatom 2:0, v setih pa 15:8, 15:0. S tem se je Kovinar plasiral za nadaljnja tekmovanja, Mladost pa je zasedla drugo mesto. Rezultati ostalih tekem so tile: Kovinar — Št. Pavel 2:0, Mladost — Št. Pavel 2:0, Mladost — Radnik 2:0, Št. Pavel — Bistrica 2:1.

Smučarsko prvenstvo grafičarjev

Včeraj dopoldne se je v Kranjski gori začelo prvenstvo grafičarjev Jugoslavije v smučanju. Ekipe so tekmovale za prihodni pokal. Tekmovanja se je udeležilo 70 tekmovalcev grafičnih kolektivov iz Beograda, Zagreba, Celja, Maribora in Ljubljane.

Prireditvi je prisostvoval minister za lesno industrijo LRS Tone Fajfar.

Člani so tekmovali v teku na 8 km, mladinci pa na 4 km dolgi progi s startom in ciljem pri smučarski vzpenjači. Prvi so startali člani. Sneg na progi je bil zmrznjen, tako da rezultati niso bili najboljši. Proga za smuk je bila dolga 1800 m za mladince in člane ter prav tako pomrznjena, tako da je bilo precej padcev. Tekmovali so izpod »Savoja v Brsnino. Tehnični rezultati:

Tek — člani: 1. Lukovič Milan (Tiskarna Omladina, Beograd) 57:53; 2. Vidmar Boris (Ljudska pravica) 58:35, Bele Darko (Tisk. Triglav) 1:01,01, 4. Jereb Franc LP 1:01,30 5. Zelčič Mato (Grafičar, Zagreb) 1:02,23; 6. Ledič (Graf. Zgb) 1:04,1. — Mladinci: 1. Breceljnik (LP) 34:45. 2. Tomažič (LP) 36:41.

Smuk — člani: 1. Hrastnik (Celje) 1:33,3; 2. Debeljak (Celje) 1:40,5, 3. Jarc (LP) 1:46, 4. Aljančič (LP) 1:58,2; 5. Korošec (Kartonažna tov. Lj.) 1:59,4; itd. — Mladinci: 1. Verdek 1:37; 2. Počkaj 1:59, 3. Žle 2:18; 4. Jerneje 2:29, 5. Dobrilovič 2:43. (Vsi LP).

Danes se tekmovanje nadaljuje s slalomom.

LEONID MEŠKOV
postavil nov svetovni rekord na 100 m prsno

Sovjetski plavalec Leonid Meškov je postavil pri plavanju na 100 m prsno nov svetovni rekord s časom 1 min. in 7 sek. Stari rekord 1:7,3 min. je imel Amerikanec Houghe. (AFP)

Kairo, 3. marca. Na mednarodnih tekmah za prvenstvo Egipta v tenisu sta v igri v dvoje Nielson in Ulrich (Danska) porazila egiptski par Coen-Chafei s 6:3, 6:2. V srečanju z Egiptom je zmagala Danska z 2:1.

DANES NOGOMETNA TEKMA
II. ZVEZNE LIGE
PODRINJE (ŠABAC) : ODRED (LJUBLJANA)

Pričetek glavne tekme ob 15. uri, predtekme pa ob 14. uri.

OBVESTILA

PRIJAVA MOTORNIH VOZIL

Vse lastnike motornih vozil na območju okraja Ljubljana okolica, opozarjamo, da morajo do 15. marca 1950 prijaviti vsa uporabna in neuporabna motorna vozila pri upravi NM Ljubljana-okolica, Sv. Petra cesta 1-III.

OPOZORILO

Vojni invalidi, vdove otroci, starši in stari starši padlih borcev ter vsi ostali invalidski upravičenci!

Ali ste pri pristojnih KLO (RLO) izpolnili obrazec letne invalidske prijave za l. 1950? Ali veste, da vam bodo s 1. jul. ustavljeni invalidski prejemki, če tega ne boste storili v predpisanem roku!? Za informacije in pomoč se obrnite na vaš pristojni Krajevni (rajonski) ljudski odbor!.

PREDAVANJA

Ljudska univerza rajona III. — v bivšem kinu Moste: V ponedeljek 6. marca ob 20 bo predaval tov. ing. Kavčič o industrializaciji naše zemlje. 1789

Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani vabi vse tovariše zdravnike in medicince na predavanje tov. profesorja oftalmologije Sourdilla iz Nantesa, ki bo v torek 7. 3. in v sredo 8. 3. ob 18.30 v predavalnici Interne klinike v Ljubljani. Predaval bo o Indikacijah in tehniki keratoplastike ter demonstriral filme. 1816

DRUŠTVO INŽENIRJEV IN TEHNIKOV LRS

Predavanja inozemskih strokovnjakov:

Ponedeljek 6. marca: Ing. Christian Kalff iz holandske tovarne Philips: **Moderna razsvetljava.** Predava v nemškem jeziku.

Sreda 8. marca: Ing. R. B. White iz znanstvenega oddelka britanskega ministrstva za delo: **Montažne zgradbe.** (Splošni pregled).

Četrtek 9. marca: Ing. R. B. White: **Montažne zgradbe.** (Splošni problemi). Ing. R. B. White bo predaval v angleškem jeziku. Njegova predavanja pojasnjujejo skioptične slike in filmi. Poslušalcem bo na razpolago prevajalec tudi za vprašanja, ki jih nameravajo staviti predavatelju.

Vsa tri predavanja bodo v fizikalni predavalnici univerze (vhod iz Gosposke ulice preko dvorišča), vedno ob 20. uri.

KINO

MARIBOR PARTIZAN: Sovj. barvni film »Tri srečanja«, Avtonomna pokrajina Vojvodina. — UDARNIK: Ameriški film »Tarzanov zaklad«, Razbijači klevet. — POBREŽJE: Sovjetski film »Vrnitev iz zmage«, Film. novosti 204.
CELJE METROPOL: Sovjetski film »Naseredinove prigode«, Jugosl. Zbori in plesi. DOM: Francoski film »Kapitan Fracas«, Mak. mes. 14.
KAMNIK: Avstrijski film »Proces«. Filmske novosti 199.
JESENICE MESTNI: Amer. film »Toper potuje« Hrvatski pregled 7.
KRANJ STORŽIČ: Nemški film »Ni prostora za ljubezen«, Bos. mesečnik 23. SVOBODA: Sovj. barvni film »Troje srečanj«, Srbski mesečnik 20.
PTUJ: Ameriški barvni film »Ali-Baba in 40 razbojnikov«. — Dr. France Prešeren.
DOMŽALE: Sovjetski film »Akademik Pavlov«. Pred narodnim sodiščem.
SEŽANA: Ameriški film »Niklaus Nikleby«, Film. novosti 203.
SOŠTANJ: Ameriški film »Kako je bila zelena moja dolina« V borbi za plan.
BLED: Amer. film »Zimska zgodba«. Vode nam bodo pokorne.
KOČEVJE: Sovjetski film »Za srečo tistih, ki so na morju« Obzornik 35.

GLEDALIŠČE

DRAMA LJUBLJANA

Nedelja, 5. ob 15: Cankar: »Za narodov blagor«. Gostovanje na Vrhniki. Ob 20: Cankar: »Za narodov blagor«. Gostovanje na Vrhniki.
Torek, 7. ob 20: Kreft: »Kranjski komedijanti«. Zaključena predstava za sindikate.
Četrtek, 9. ob 20: Miller: »Vsi moji sinovi«. Zaključena za LMS.
Sobota, 11. ob 20: Calderon: »Dama-škrat«. Zaključena za sindikate.
V nedeljo 12. t. m. bo v Drami premiera Ostrovskega komedije »Goreče srce.« Delo režira Fran Žižek.

OPERA

Nedelja, 5. ob 20: Bizet: »Carmen«. Gostovanje Josipa Gostiča. Izven.
Torek, 7. ob 20: Verdi: »Traviata«. Zaključena predstava za LSM.
Sreda, 8. ob 20: Donizetti: »Don Pasquale«. Zaključena predstava za sindikate.
Četrtek, 9. ob 20: Hristić: »Ohridska legenda«. Zaključena predstava za sindikate.

SKUD »IVAN CANKAR« — MOSTE

V nedeljo 5. marca ob 20 ponovitev komedije v treh dejanjih od Saša Žvana: »Kurentova nevesta«. Predprodaja vstopnic v nedeljo od 18. ure dalje v bivšem kino Moste.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Mestni dom

Nedelja, 5. marca ob 15: O. Župančič: »Veronika Deseniška«. Popoldanska predstava.

Igrali bodo: Veroniko Zupančičeva, Jelisavo Mlakarjeva, Hermana Dolenc, Friderika Jeršin, Ivana Vrhovec, Geto Kramarščeva, Sido Gorjupova. Opozarjamo, da bo nedeljska popoldanska predstava ob 15 in ne ob 16 kot je bilo prvotno javljeno. Predprodaja vstopnic v nedeljo dopoldne od 10—12 v Mestnem domu ter eno uro pred začetkom.

LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

Nedelja, 5. marca ob 15.30: Schiller: »Koverstvo in ljubezen«.

Prodaja vstopnic od četrtka naprej dnevno od 16—18, v nedeljo eno uro pred predstavo.

SINDIKALNO GLEDALIŠČE JESENICE

Predstava odpovedana zaradi obolelosti igralcev.

KRAJ. GLEDALIŠČE ST. VID-LJUBLJANA KUD »MILAN MAJCEN«

Nedelja, 5. marca: Gostovanje na Ježici ob pol 16 in 20: D. Gerwais: »Reakcionarji«. (Osmič).

Predprodaja vstopnic v Prosvetnem domu na Ježici v soboto od 15—18, v nedeljo dop. od 8—12 in pol ure pred predstavo.

SINDIKALNO GLEDALIŠČE »JOŽE ŠESKO« KOČEVJE

V nedeljo, 5. marca ob 20: B. Nušič: »Narodni poslanec«. Repriza. Režija: Župan, scena: Glad. Veber.

7. marca 1950 bo
ŽREBANJE
II. razreda 14. kola sreč
DRŽAVNE RAZR. LOTERIJE FLRJ
Premija 300.000 dinarjev

DNEVNE VESTI

Potrdila o dojenju otrok v svrho nakazila za dodatna živila prejemajo matere za RLO I. v Mestnem domu — vhod desno, v prostorih otroške poslovalnice in to vsak četrtek od pol 15. do pol 17. ure. 1779

Planska komisija LRS sporoča: Ponatisnjeni so programi iz planerske stroke. Vsi, ki so do 1. III. t. l. poslali naročila na PK LRS, bodo programe prejeli od Državne založbe Slovenije. V nadalje se bodo dobivali programi le pri DZS. 1788

Telovadno društvo Ljubljana Bežigrad priredi v nedeljo 5. marca ob 16. uri v društveni telovadnici (osnovna šola za Bežigradom, v jami) pionirsko čajanko s telovadnim sporedom. Starši naših pionirjev in podmladka vabljeni. — Odbor. 1797

SKUD »Jože Moškrič«. Vaja plesne sekcije bo v ponedeljek 6. t. m. ob 19. uri za obe skupini. Pridite vsi!

SD Ljubljana — tenis sekcija. Pozivamo vse člane sekcije, da se udeleže konference, ki se bo vršila na drsališču 6. t m. ob 19.30.

RLO — IV. pov. za zdravstvo sporoča, da posluje posvetovalnica za matere in otroka v svrho izdajanja potrdil vsem doječim ženam vsak petek od 14.30 do 17.30 v prostorih šolske poliklinike I. nad. (nasproti Srednji tehnični šoli). Istočasno sporoča pov. za zdravstvo, da posluje posvetovalnica za vse noseče žene rajona IV. v Slajmarjevem domu vsako sredo od 14.30 do 17. ure, kjer dobe vsa potrebna potrdila in nasvete. 1796

Strokovna sekcija zobozdravstvenih delavcev Slovenije vabi članstvo na redni množični sestanek, ki bo v ponedeljek 6. marca ob 20. uri v predavalnici interne klinike. Strokovni predavanji bosta podala tovariša dr. Palčič in Kalčič. 1811

V spomin pokojnega Bojana Papeš, dijaka 4. razreda gimnazije, sta darovala Franju in Tončka Mihelčič 1000 din za slepo mladino; izpitna komisija za učence v gospodarstvu rajona I. pa je darovala za slepo mladino svoj honorar v znesku 500 din. Iskrena hvala!

OGLASI

4-SEDEŽNI AVTOMOBIL dobro ohranjen kupimo. Ponudbe in prodajne pogoje javite na Gozdarsko nabavno podjetje, Ljubljana, Tyrševa c. 50. — Tel. št. 25-89

ZAMENJAMO skoraj nove gume dimenzije 6.00×16 za 5.00×16 ali 5.25×16. Kupimo pa menjalnik za Opel Blitz na 5 prestav. Ponudbe poslati na naslov: Potrošniška zadruga Rajona I, Ljubljana, Masarykova c. 15. 1793

LOVCI POZOR! Izgubil se je lovski pes, lovski terijer, resast, spodaj znatno ilovnato rjave barve, zgoraj črn, pasja znamka št. 36. Nagrado da Lovska zadruga v Ljubljani, Komenskega ulica 36.

POZOR ŠOFERJI! Najdene so bile cevi 5/8 (plinske) od Medvod — Medno. Zglasiti se pri Turk, Medno 44. 1801

KOLESARJI! Rajonska vulkanizerska delavnica v Ljubljani, Zaloška cesta št. 30, sprejema v popravilo kolesne plašče. Prodelava kolesne plašče za italijanska kolesa. Sprejema popravila vsak dan od 7—14. 1803

STUKATURNI GIPS, najmanjša količina 50 kg v prosti prodaji pri Komunalnem servisu, Ljubljani, Kotnikova 16. 1774

PODPISANI PREKLICUJEM neresnično izjavo, podano na sestanku v Radomljah, da je bil tov. Bešter Alojz iz Kamnika razrešen dolžnosti podpredsednika OLO-ja Kamnik zato, ker je delal kljuke za Italijane v dobi okupacije v Kamniku. Zahtevam, da se mu, ker je odstopil od tožbe, javno opraviči. Cesar Jože, Kamnik — Zaprice. 1795

PREKLICUJEVA govorico, ki sva jo govorili o Jerin Marji na trgu dne 18. februarja. Prodajalka, ki je to iznesla, se je bila premotila in zato je stvar nerealna. Soba Josipina in Kartuš Marija, Trbovlje. 1798

ZAMENJAM enosobno stanovanje s pritiklinami v centru Maribora z enakim v Ljubljani. Naslov v oglasnem oddelku »Ljudske pravice« pod št. 1817

Naročnike

ki nimajo plačane naročnine za mesec januar, pozivamo, da do 15. III. poravnajo zaostalo naročnino, sicer jim bomo s tem dnem list ustavili.

UPRAVA »LJUDSKE PRAVICE«

Vestno raznašalko

za raznašanje časopisa po terenu Center in Rudnik takoj sprejme podružnica »Ljudske pravice« v Hrastniku.

OSMRTNICI

Naša dobra teta **MARIJA CIC** je preminula. Pogreb bo v nedeljo 5. marca ob 14.30 iz kapelice sv. Petra na pokopališče. Družina Mevlja in ostalo sorodstvo.

Zla usoda nam je kot žrtev tragične nesreče iztrgala v petem letu starosti našega nepozabnega **JASNO.** Na zadnji poti jo spremimo v nedeljo 5. marca ob pol 16. uri iz kapelice sv. Marije. — Žalujoči starši dr. Jereb Stane, pravni referent in Elza, sestrica Živka in ostalo sorodstvo.

ZAHVALE

Ob bridki izgubi naše ljubljene mame **FRANJE PUNGERČIČ** roj. **GRUDEN** se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste se prišli poslovit od nje in jo spremili na njen zadnji dom, pevcem za žalostinke ter vsem, ki ste nas tolažili. Prav posebno se zahvaljujemo tovarišema dr. Žitniku in dr. Bednjaniču za požrtvovalno pomoč v teških dneh. — Žalujoči otroci in ostalo sorodstvo. — Škocjan, Ljubljana, 4. marca 1950.

Vsem prijateljem znancem in družbenim organizacijam, ki so naši dragi mami pomagali v času njenega trpljenja, jo spremili na njeni zadnji poti in ob tej priliki na kakršen koli način izkazali priznanje njenemu delu, iskrena hvala. Posebej se zahvaljujemo zdravniku tovarišu podpolkovniku dr. Beningerju za skrbno in požrtvovalno pomoč v najtežjih trenutkih. — Polje, 3. marca 1950. — Družina Kogej.

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem ter organizaciji AFŽ Stara Fužina najiskrenejša zahvala za izkazano sočutje, številne vence in obilno udeležbo na zadnji poti ob prerani smrti drage žene, ljube mame stare mame, tašče, sinahe in tete **MARIJE CESAR** roj. **ODAR.** — Stara Fužina, Kamnik, Tolmin, Medvode. — Žalujoče družine Cesar, Arh in Odar.

Vsem, ki ste se nas spomnili ob smrti našega očeta in moža **IVANA POTNIKA** mu darovali vence ter ga spremili do preranega groba, se prisrčno zahvaljujemo. — Žalujoča rodbina Potnikova.

Vsem, ki so našega nepozabnega očeta **JOSIPA KREGARJA** v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, vsem darovalcem vencev in šopkov se iskreno zahvaljujemo. Posebej se zahvaljujemo tov. Briclju in dir. Kamnikarju za poslovilne besede ter pevskemu zboru za žalostinke. — Žalujoči Kregarjevi.

Oglejte si razstavo

ki prikazuje delo in uspehe OF in vseh množičnih organizacij IV. rajona, ki je odprta v nedeljo od 8—20 — ob delavnikih pa od 15—20 v Korunovi ulici 14, Trnovo. — Razstava bo odprta do vključno 13. marca 1950.

Kakšno bo vreme

5. in 6. jasno, zjutraj lahen mraz, čez dan toplo (nad 10 stopinj C), 7. ali 8. padavine in ohladitev (možen sneg v nižinah). Nekako od 9. dalje izboljšanje. 11. ali 12. (najkasneje 13.) nove padavine in prvotno dvig temperature (domnevno: 11. padavine, 12. izboljšanje, 13. zopet padavine).

Področje visokega zračnega pritiska, ki je povzročilo v prejšnjih dneh dotok hladnega zraka se umika proti vzhodu. Ko bo čez naše ozemlje preslo njegovo središče (glavna os) bo nastopila razjasnitev, katero pričakujemo za 5. marec. Z nadaljnjim umikom visokega zračnega pritiska proti vzhodu se bo odprla pot atlantskim depresijam in vreme bo dobilo bolj nestalen značaj.

Ljubljana, 3. marca 1950.

Dr. V. Manohin

VREMENSKO POROČILO
hidrometeorološke službe

Stanje dne 4. marca: Most visokega zračnega pritiska, ki veže subtropska področja visokega pritiska z ruskim anticiklonom, ženo zračne mase iz Nemčije v Slovenijo, ter ne dovoli, da bi padavinska območja nizkega zračnega pritiska nad Sicilijo dosegla Slovenijo. Zato padavinska fronta z dežjem (v Slavoniji in Hrvatski) in snegom (v Srbiji in Bosni) sega le do zapadne Hrvatske.

Frontalne motnje, ki so danes, na potu iz Atlantika, dosegle Anglijo in Francijo, bodo delno vplivale na vreme pri nas šele jutri popoldne.

Danes v Sloveniji vlada spremenljiva oblačnost z rahlimi padavinami v Celju in Murski Soboti ter burjo na Primorskem.

Snežne razmere v Sloveniji dne 4. marca ob 7. uri:

Planica: temperatura —7 stopinj C, 58 cm snega.
Dom pod Prisojnikom: 44 cm snega (sren).
Pokljuka: 130 cm srena.
Jezersko: temperatura 1 stopinja C, 10 cm srena.
Krvavec (stanje 2. marca): 40 cm pršiča na 50 cm podlage.

Napoved za nedeljo 5. marca: Spremenljiva oblačnost, popoldne naraščajoča oblačnost brez močnejših padavin. Temperatura brez spremembe.

PRESKRBA

DELITEV MESA IN SVEŽIH MORSKIH RIB

Poverjeništvo za trgovino in preskrbo MLO Ljubljana obvešča potrošnike, da se deli v nedeljo 5. marca t. l. suho svinjsko meso, sveže meso in morske ribe samo na odrezke življenjskih nakaznic za mesec februar in sicer:

R—1a, R—1b po 750 gr suhega svinjskega mesa na 4 odrezke št. 13, 14, 15 in 16
R—2a po 190 gr suhega svinjskega mesa na 2 odrezka št. 13
R—ž1, R—ž2 po 375 gr suhega svinjskega mesa na 2 odrezka št. 7 in 8
R—1 po 500 gr svežih morskih rib na 2 odrezka št. 7 in 8
R—2 po 250 gr svežega mesa na en odrezek št. 4.

Nadalje si lahko nabavijo meso tudi udarniki in krvodajalci.

V nedeljo 5. t. m. bodo delili meso in sveže morske ribe vse rajonske poslovalnice in poslovalnice na trgu od 6—11.

Opozarjamo prodajalce mesa, da se strogo drže razpisanih navodil in da delo meso in ribe samo na razpisane odrezke.

Poverjeništvo za trgovino in preskrbo OLO Ljubljana-okolica obvešča vse krajevne razdeljevalnice mesa, da se delitev mesa za mesec februar zaključi s 4. marcem 1950. Krajevne razdeljevalnice morajo sestaviti takoj obračune ter jih v ponedeljek 6. marca do 8.ure predložijo okraj. klavnicam. Te predložijo obračune v ponedeljek do 12. ure Mesoprometu Ljubljana-okolica.

Nadalje obveščamo vso maloprodajno trgovsko mrežo da delitev sladkorja za mesec februar zaključi 4. marca 1950, v kolikor še niso dostavili teh obračunov, naj jih takoj princesejo na Ljudski magazin in OZKZ.

Nadaljnja delitev za mesec marec se upine, dokler ne prejmete naknadnih navodil.

RADIO

Dnevni spored za nedeljo 5. marca

Poročila ob 8.15, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00 in 23.30.

8.00—9.00 Veder jutranji spored — 9.00 Sodobna slovenska ženska lirika — 9.40 Petletka naša teče... — 10.00 Dopol. koncert — M. Lipovšek: Simfonija — 11.00 Poje sindikalni ženski pevski zbor tovarne »Pletenina« p. v. Jožeta Hanca — 11.20 Tako žive in delajo . . . — 11.50 Igra violinist Karlo Rupel — 12.00 Igra Orkester mariborske radijske postaje p. v. Draga Lorbeka (Prenos iz Maribora) — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Pol ure za pionirje in cicibane: Budamšu in njegove potegavščine — 13.30 Želeli ste — poslušajte — 15.30 Oddaja za podeželje: — Politični pregled — Med vozniki in gozdarji je zavrelo — Kaj bomo delali v marcu — O Viktorju Parmi — Bratec — Asta Žnidarčič: Palica — Naša zdravilna zelišča — O smučarskih tekmah mednarodnega pomena pri nas in po svetu — Mladi zadružniki novomeškega okraja so zborovali — vmes pester glasbeni spored s plošč — 18.30 Georges Bizet: Simfonija v C-duru — 19.15 Zabaven glasbeni spored — 20.00 Oddaja za zamejstvo ob 8. marcu — 20.20 Shakespeare na opernem odru — 21.00 Fizkulturna poročila — 21.10 Pester koncertni spored — 22.15 Vedra nočna glasba — 23.35 Zaključek oddaje.

KONCERTI

Opozarjamo na koncert pianistke Zorke Bradačeve, ki bo v ponedeljek 6. marca ob 20 v veliki filharmonični dvorani. Umetnica pianistka bo izvajala na svojem koncertu izključno le Chopinove skladbe. Vstopnice v Knjigarni muzikalij.

I. javni koncert mladinskega zbora Slovenske filharmonije pod vodstvom Avgusta Šuligoja bo v petek 10. marca ob 20 v Unionu. Petkova generalka je pokazala, da imamo v novem mladinskem zboru visoko kvaliteten zbor mladih pevcev in pevk, odličen po glasovih in prav tako po interpretaciji. Petkov koncert bo prav gotovo izreden užitek. Predprdaja se začne v torek popoldne v Knjigarni muzikalij.

V sredo 8. marca ob 20 bo v veliki filharmonični dvorani koncert domačih skladb za zasedbo malega orkestra. Izvajana bodo dela: Tomc: Belokranjski Scherzo, Bernard: Partizanske zgodbe, Torni-Justin: Tolminka. Vsa ta dela je nagradila Ljudska prosveta. V. II. delu bodo Sedlbauer: Lirična suita, Gobec: Potrkan ples, Musar: Jugoslovanski ples, Mirk: Vidojka, uvertura. Dela bo izvajal Mali orkester Radia Ljubljane pod vodstvom dirigenta tov. Bernarda. Vstopnina bo enotna. Vstopnice po 20 din od ponedeljka popoldne dalje v Knjigarni muzikalij.

Za mladinski koncert, ki bo v torek 7. marca ob 18. uri v veliki filharmonični dvorani so vstopnice v prodaji v Knjigarni muzikalij. Spored bo izvajal simf. orkester pod vodstvom Jakova Cipcija in sicer izključno dela A. Dvořaka. Uvodna beseda: dr. Vodušek Valens. 1810

VESTI IZ MARIBORA

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

Nedelja, 5. marca ob 14.30: Božič: »Umik«. Izven. — Ob 20: Rossini: »Sevilijski brivec«. Gostuje Janez Lipušček. Izven.

Dežurstvo lekarn v Mariboru: V nedeljo III. mestna lekarna, Trg Rdeče armade.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Dušan Bole — Naslov uredništva: Kopitarjeva 6 — Uprava Kopitarjeva 2 — Telefon uredništva in uprave: 52-61 do 52-65 Telefon naročninskega oddelka 30-30 — Telefon oglasnega oddelka 36-85 — Štev. ček. računa 604-90601-0